

ДЖЕК ЛОНДОН ПРЕДИ АДАМА

Превод от английски: [Неизвестен], 1968

chitanka.info

Видения! Видения! Видения! Преди да почна да разбирам много неща, често съм се питал откъде се взима тоя безкраен низ от видения, които изпълват сънищата ми — та в тях нямаше нищо, което да напомня нашия реален обикновен живот. Те помрачаваха детството ми, превръщаха сънищата ми в страшни кошмари, а по-късно ми внущиха мисълта, че се отличавам от целия останал човешки род.

Само през деня се чувствувах горе-долу щастлив. Нощем се озовавах в царството на страх — и то какъв страх! Смело мога да кажа, че нито един човек от съвременниците ми не е изпитвал такъв ужасен страх, защото моят страх беше страхът, господстващ в далечното минало, страхът, стаил се в душата на младежа от онзи млад свят. Накратко, страхът, който властно е господствувал в ония период от съществуването на света, известен под името среден плейстоцен.

Когато пиша тези страници, отново виждам пред себе си всички същества и събития от ония, другия свят. Знам, на вас това ще ви се стори безсмислено, нелепо.

И наистина, какво могат да значат за вас приятелството на Мързеливеца, обаятелната грация на Бързоногата, дивашката разпасаност на Червеното око? Безсмислени, празни думи — нищо повече!

Струва ми се, че ще е по-добре, ако започна разказа от детството си.

Бях от ония градски деца, за които селото е някакво непознато царство. Но аз никога не сънувах града. Нито веднъж не видях в съня си къща. Дори нещо повече, в нощните ми видения не се е появявало нито едно същество, подобно на мен, нито един човек. Аз, който в живота си съм виждал дървета само в градските паркове и в илюстрациите, странствувах на сън всред безкрайни девствени гори! И това не бяха някакви смътни образи. Не, всяко дърво имаше ясни и точни очертания. Имах чувството, че познавам, много, много отдавна тези дървета. Знаех всяко клонче, всяка вейка, всеки лист.

Още помня какво изпитах, когато за пръв път през дневния си живот видях истински дъб. Гледах листата, клоните и с мъчителна яснота съзнавах, че точно такива дървета безброй пъти съм виждал на сън. Затова по-късно не се учудвах, когато от пръв поглед познавах и елата, и тиса, и брезата. Нали ги бях виждал всяка нощ в моите сънища!

Всичко това, както вече сте забелязали, противоречи на основната закономерност за сънищата, а именно, че човек сънува само онова, което е видял и преживял в действителния си живот. Моите сънища не се подчиняваха на тази закономерност. Не съм сънувал никога нищо, свързано с живота ми през деня. Животът ми настан и животът ми наяве противично абсолютно откъснато. Помежду им нямаше нищо общо, освен това, че и в единия, и в другия действувах все аз. Аз бях свързващото звено и живеех два живота.

От ранно детство научих, че орехите доставя бакалинът, а плодовете — градинарят; но дълго преди да узная това, в сънищата си аз късах орехи от дърветата или пък ги събирах по земята, под тях и изяждах, точно така късах и ядях ягоди, малини и други плодове. В действителност нито веднъж не съм правил подобно нещо в живота си наяве!

А змии? Дълго преди да узная за съществуването на змиите, те ме измъчваха в ношните ми кошмари. Дебнеха ме на горските полянки, неочеквано изпълзяваха изпод краката ми, пълзяха в сухата трева, пресичаха голите каменисти места или ме преследваха до самите върхове на дърветата, обвивайки столовете с мощните си, блестящи тела, като ме заставяха да се катеря все по-нагоре и по-нагоре по клатещите се и пращащи клони.

Ах, тия безкрайни гори и мрачните, всяващи ужас гъсталаци! Бродел съм из горите цяла вечност — боязливо, преследвано същество, трепващо от най-малкия звук и плашещо се даже от собствената си сянка, винаги нащрек, готово всяка минута да хукне, обзето от смъртен страх. Нали бях лесна плячка за всеки кръвожаден звяр — и ужасът, безумният ужас ме караше да бягам с всички сили, за да се спася от преследващите ме чудовища.

Или друга картина: прохладна тишина, езерце, див кон стои до колене във водата и бавно пие, изведнъж се появява звяр, все същият червено-кафяв звяр! — скок... конят неистово цвили, плисък на вода и хрускане, хрускане на кости. Или друго: тишина, лятна привечер и изведнъж могъщ рев, след него сърцераздирателни викове и аз също пронизително крещя заедно с другите в сумрака на гората.

Когато пред мене говореха за привидения и мъртвци, аз само мрачно се усмихвах. Мислех за ужасите от моите сънища и знаех, че

виденията ми не са призрачни сенки, а реалност, също такава реалност като самия живот.

Не съм се боял и от дяволи. Падане от шеметна височина през клони, покрити с листа; змии, преследващи ме по петите, от които с мъка се изпъльзвах; диви кучета, тичащи подире ми през откритите поляни чак до гората — само тези страхове и ужаси бяха за мен реални, те бяха истински, живи, от плът и кръв, а не никаква измислица.

Вече казах, че в сънищата ми не се е появявало ни едно човешко същество. Много рано осъзнах този факт и мъчително страдах. Още като малко дете чувствувах, че ако в страшните ми сънища имаше до мен поне един човек, поне едно човешко същество, бих се избавил от кошмарите си. Дълги години всяка нощ мислех все за това — ако можех да зърна поне едно подобно на мен същество, щях да бъда спасен!

Чак когато станах юноша и постъпих в колежа, намерих ключа за обяснение на сънищата си. В колежа се запознах с психологията и учението за еволюцията и узнах как се обясняват различните психически състояния и душевни преживявания, които ни се струват съвсем странини на пръв поглед. Да вземем например усещането на сън за падане от голяма височина — много разпространено явление, известно почти на всеки от личен опит.

Професорът ми каза, че това явление се обяснява с родовата памет. Корените му трябва да се търсят в ония далечни времена, когато нашите прародители са живели по дърветата. Тях постоянно ги е грозяла опасността да паднат от дървото. Мнозина са загивали по този начин; всички наши прародители без изключение неведнъж са падали, спасявали са се само онези, които са успявали да се заловят за клоните.

Разбира се, толкова ужасно падане, макар и завършило благополучно, е предизвиквало у хората шок. Този шок е пораждал молекулярни изменения в клетките на мозъка. Тия изменения са се предавали на мозъчните клетки на потомците, накратко, превръщали са се в родова памет. Затова когато, заспивайки или в съня си, падаме от огромна височина и се събуддаме с неприятно чувство, всъщност ние само си спомняме какво са преживявали нашите прародители, които

са живеели по дърветата — то се е запечатало чрез изменение на мозъчните клетки в паметта на човешкия род.

В това няма нищо странно, както няма нищо странно и в инстинкта. Инстинктът е привичка, която се предава по наследство, нищо друго. Ще забележа впрочем, че при тези добре познати на всички ни падания насиън ние никога не достигаме земята, не се удряме. Ония от нашите прадеди, които са падали и са се удряли в земята, неизбежно са загивали. Сътресението, което са изпитали при падането си, разбира се, се е отразило на мозъчните им клетки, но те са умирали незабавно, не са оставяли потомство. Ние произлизаме от ония прадеди, които, падайки, са успявали да се заловят за някой клон: ето защо насиън никога не падаме на земята.

Разсъждавам така: инстинктът е родова памет. Добре! Всички ние следователно наследяваме тази памет от нашите бащи и майки, а те на свой ред са я наследили от своите бащи и майки. Значи, трябва да съществува някаква частица, която да предава тази памет от поколения на поколения. Тя съхранява паметта на човешкия род през всички векове на неговата еволюция. Тия спомени са смътни и неопределени, а някои и съвсем произбледнели. Но има понякога частици, които са запазили изключително силен заряд от спомени или, изразявайки се научно, са по-атавистични, такъв е моят случай. Аз съм странно явление на наследствеността, някакво атавистично чудо — наричайте ме както искате; но аз съществувам, реален съм, жив, три пъти на ден ям с голям апетит.

Известно ми е, че в онази далечна епоха човекът още не е съществувал такъв, какъвто го знаем днес. Значи, в сънищата си аз живеех и действувах в дните, когато той е ставал човек.

В ранното си детство често сънувах следния сън: съвсем малък съм, лежа, свит на кълбо, в някакво гнездо, направено от клони и съчки. Понякога се обръщах на гръб. В това положение прекарваш цели часове, любувах се на играта на слънчевите лъчи в листата, заслушвах се в шумоленето на листата, полюшвани от вятъра. Понякога, когато вятърът се усилваше, гнездото ми се клатеше назад и напред.

И винаги когато бях в гнездото, ме потискаше, усещането, че лежа високо-високо над земята, че от нея ме отделя грамадно

пространство. Аз никога не поглеждах надолу, но знаех, че то съществува и се боях от това празно пространство под мен, готово да ме погълне също като устата на кръвожадно чудовище.

Малко помня майка си. Най-ранният ми спомен за нея и най-ясният е свързан с това, че лежа на земята. Навярно съм бил малко поголям от дните, когато лежах в гнездото, но все още съм бил безпомощно създание. Търкалях се в сухите листа, играех си с тях и от време на време издавах еднообразни гърлени звуци. Грееше топло слънчице, бях доволен и щастлив. Лежах на някаква малка полянка. Около полянката растяха храсти и папрати, а зад тях се извисяваха стволовете и клоните на гъста гора.

Изведнъж чух шум. Седнах и почнах да се ослушвам, без да мърдам. Звуците замряха в гърлото ми, целият сякаш се вкамених. Шумът се приближаваше. Напомняше грухтене на свиня. После долових шумолене в храстите, промъкваше се някакво живо същество. Близките папрати се заклатиха и видях светещи очи, дълга муцуна и бели остри зъби.

Беше глиган. Той ме загледа с любопитство. Няколко пъти изгрухтя, като престъпваше от крак на крак и въртеше муцуна. Аз седях все така като вкаменен, без да свалям очи от него, и сърцето ми замираше от страх.

Но не извиках, така ми подсказваше инстинктът. Седях, без да мърдам, и чаках, какво — сам не зная! Глиганът излезе на полянката. В очите му вече нямаше любопитство, те светеха злобно. Той заплашително тръсна глава и направи крачка към мен, после друга, трета...

Тогава аз заревах... закрещях — не мога да намеря точната дума, но знам, че беше ужасен, пронизителен вик. И струва ми се, че правилно постъпих. Защото в отговор веднага се раздаде друг вик. Виковете ми очевидно смущиха глигана и докато той се колебаеше какво да предприеме, на поляната изскочи още едно същество.

Това беше майка ми. Приличаше на голям орангутан или на шимпанзе и в същото време рязко се отличаваше от тях. Беше по-едра и не толкова космата. Ръцете й бяха по-къси, а краката по-яки. Нямаше никаква дреха освен космите по тялото. Мога да ви уверя, че в минути на раздразнение тя беше истинска фурия.

И тя като фурия изскочи на поляната. Скърцаше със зъби, правеше страшни гримаси, ръмжеше, виеше и издаваше дълги, пронизителни викове, нещо като: „Кха-ах! Кха-ах!“ Така внезапно се появи и видът ѝ беше толкова страшен, че глиганът неволно взе отбранително положение. Майка ми отначало се спусна към него, после към мен. Смаян, глиганът за секунда замря. Щом майка ми ме докосна, вече знаех какво трябва да правя. Притиснах се с цялото си тяло и се вкопчих в нея с краката — да, с краката! Можех да се държа за нея с краката също така здраво, както с ръцете. В същия миг тя подскочи нагоре и се хвани с ръце за висящия над нея клон. Яростно тракайки със зъби, глиганът се спусна след нея, но не можа да я стигне. Озверен от неуспеха си, той пак подскочи, като особено изгрухтя. Това беше някакъв призивен звук, тъй като веднага след това от всички страни в папратите и храстите се зачу силно шумолене.

На полянката дотича цяло стадо глигани. Но майка ми вече се бе покатерила на дебел клон, дванадесет фута над земята, аз се държах здраво за нея и ние бяхме тук в пълна безопасност. Но тя беше страшно разгневена. Продължаваше да вика и ръмжи към глиганите, насьбрали се под дървото. Треперейки от страх, аз също поглеждах към разярените зверове и се стараех да подражавам на виковете на майка си.

Нейде далеч се разнесоха също такива викове, само че по-басови. Те ставаха все по-силни и аз видях баща си, който се приближаваше. Поне в онова време, съдейки по всички признания, трябваше да мисля, че това е баща ми.

Той не притежаваше оная разполагаща външност, каквато имат бащите. Беше получовек, полумаймуна и в същото време — нито маймуна и нито човек. Не мога да опиша външността му. Такива като него не се срещат днес на земята. Беше едър на ръст, тежеше навсярно не по-малко от сто и тридесет фунта. Лицето му беше широко и плоско, веждите му бяха надвиснали над очите. Очите му бяха малки, хълтнали дълбоко, разположени близо едно до друго. Носът му, външност той почти нямаше нос, беше плосък и широк, а ноздрите зееха като две дупки на лицето му право към вас, а не надолу.

Необикновена беше външността на моя баща, но не по-малко необикновен бе начинът, по който дойде при нас. Скачайки от клон на клон, от дърво на дърво, той се приближаваше много бързо. Виждам го

и сега, когато пиша тия редове: космат, четирирък, ръмжащ от гняв; спира за секунда, удряйки се в гърдите с юмруци, после скача, изминавайки десет-петнадесет фути, улавя се с една ръка за клона, залюлява се пак, литва във въздуха, за да се хване с другата ръка за друг клон — нито веднъж не се спря нерешително, нито веднъж не сгрести в скоковете си.

Докато го гледах, изпитвах силно желание да летя така от дърво на дърво, скачайки от клон на клон, и чувствувах в себе си, в мускулите си, никаква скрита енергия. В това няма нищо странно. Нали и малкото момче, като наблюдава как баща му върти брадвата и поваля дървета, чувствува с цялото си същество, че ще дойде време, когато и то ще размахва брадвата и ще поваля дървета. Така беше и с мене. Чувствувах, че след време ще правя същото, което правеше баща ми; скрити в мене сили властно ми нашепваха тайни, честолюбиви мечти за скокове във въздуха, за полети от дърво на дърво.

Най-после баща ми ни достигна. Беше много разгневен. Помня как издаде долната си устна, когато гледаше към дивите глигани. Заръмжа като куче и огромните му зъби ми направиха потресаващо впечатление.

Поведението му само още повече разяри глиганите. Чупеше съчки и малки клони и ги хвърляше върху враговете ни. Увиснал на една ръка, той подскачаше над самите муцуни на глиганите, дразнеше ги. Те се зъбеха в безсилна ярост. Баща ми не се задоволи с това, откърти дебел клон и почна с всички сили да ръга в хълбоците разсвирипелите глигани, да ги удря по муцуните. Няма защо да ви казвам, че ние с майка ми се наслаждавахме на това зрелище.

Но и приятните неща омръзват в края на краищата и баща ми, продължавайки злобно да се надсмива над враговете, се отдалечи по дърветата. Храброто ми настроение веднага изчезна. Страхливо се притиснах към майка си, като треперех всеки път, когато тя скачаше от клон на клон. Помня как един клон се счупи под тежестта й. Тъкмо се канеше да скочи, зачу се пращене и аз веднага изпитах мъчително усещане, че и двамата падаме в пространството. Гората, слънчевите лъчи по шумолящите листа — всичко в миг изчезна, пред очите ми притъмня. За миг видях, че баща ми внезапно се спря и ни погледна, а после всичко потъна в мрак...

Събудих се в мекото си легло, облян в пот, треперещ. Прозорецът беше разтворен и прохладен въздух нахлуваше в стаята. Нощната лампа светеше. И аз заключих, че дивите глигани не са ни разкъсали и че ние с майка ми не сме паднали на земята — иначе как бих могъл след хиляди векове да се намирам тук, в тази спалня, и да помня това събитие?

В моите доисторически спомени има едно странно нещо. Невинаги можех да определя последователния ход на събитията, не можех с точност да кажа колко време е минало между някои събития — година, две, четири или пет. Приблизително можех да съдя, че е изминало време само по промените във външността и заниманията на моите близки.

Впрочем мога да си представя логическия ход на събитията. Например за мене няма съмнение, че бягството ни от глиганите и падането е било преди запознанството ми с Мързеливеца, който стана най-близкият ми другар. Също тъй съм сигурен, че именно между тия две събития напуснах майка си.

За баща си нямам други спомени, освен тия, които разказах. През следващите години от живота ми той вече не се появи нито веднъж. Единственото обяснение е, че трябва да е загинал насърко след приключението с глиганите. Че баща ми е загинал преждевременно, в това не може да има съмнение. Той беше в разцвета на силите си и само внезапна, насиластвена смърт е могла да го погуби. Но как е загинал — не зная. Дали е потънал в реката, змия ли го е изяла, или пък е попаднал в стомаха на Острия зъб, стария тигър — не ми е известно!

Имайте пред вид, че разказвам само неща, които съм наблюдавал със собствените си очи през ония предисторически дни. Дори и майка ми да е знаела как е загинал баща ми, тя никога не ми е говорила за това. Струва ми се, че тя просто не е могла да ми го каже: толкова беше беден речникът ѝ. Целият речник на племето се състоеше може би от тридесет или четиридесет звука.

Наричам ги звукове, а не думи, защото бяха примитивни, нямаха установено значение и не можеше да им се придава нов смисъл с прибавка на прилагателни и наречия. Тия средства на речта не бяха

още открити. Вместо чрез употребата на прилагателни и наречия да придаваме различни нови значения на съществителните и глаголите, ние определяхме значението на звуковете чрез интонацията: изменяхме продължителността и височината им, произнасяхме ги бързо или бавно.

Нямахме спрежения, за глаголното време се досещахме по смисъла. Говорехме само за конкретни неща, защото мислехме конкретно. Много ни помагаше мимиката. Всичко отвлечено ни беше съвсем недостъпно; и дори на някого от нас да е идвало на ум отвлечена мисъл, той не беше в състояние да я сподели с другарите си. За изразяване на такава мисъл нямаше звукове, те липсваха от речника ни! Когато той измислеше нови звукове, за да изрази мисълта си, никой от околните не го разбираше. Понякога трябваше да прибегне до пантомима, поясняваше с жестове мисълта си и през цялото време повтаряше новоизмисления звук.

Езикът ни се развиваше много бавно. Малкото звукове, с които разполагахме, ограничаваха и кръга на мисленето ни. Постепенно у нас се появи потребността от нови звукове, за да изразяваме новите си мисли.

О, ние бяхме удивително прости! Но все пак знаехме много неща, неизвестни на никого днес. Можехме да си движим ушите на всички страни. Можехме лесно да си почешем гърба между лопатките. Можехме да хвърляме камъни с краката. Правел съм го много пъти. Можех даже, без да сгъвам колене, да се наведа така, че да докосна земята не с пръсти, а с лакти. А що се отнася до птичите гнезда — всяко момче от двадесетия век би ни завидяло. Но ние не събирахме колекции от яйца. Ние просто ги изяждахме.

Помня... впрочем няма да избързвам. Ще ви разкажа по-напред за Мързеливеца и приятелството ми с него. Разделих се с майка си много рано. Може би защото след смъртта на баща ми тя си взе друг мъж. Почти не го помня, а и малкото спомени, които имам, не са особено приятни. Беше лекомислено същество и нямаше никакъв авторитет. Беше ужасно приказлив. Дори сега, като пиша за него, в ушите ми ехти непоносимото му дърдорене. Беше много глупав, никога не можеше да се съредоточи, да постигне нещо. Като гледам маймуните в зоологическата градина, винаги се сещам за него.

В ония далечни дни ние нямахме имена и никой не ни назоваваше по име. Само за удобство на читателите давам имена на всички, с които ми се е случвало по-често да се срещам и по-подходящо име от Бърборко за моя скъпоценен втори баща не можах да измисля. Себе си наричам Големия зъб. Имах много големи предни зъби.

Много смътно са се запазили в паметта ми събитията от времето, след като напуснах майка си, и затова нищо не съм сънувал за тях. Моето второ „аз“ е забравило много неща, особено от този период. Сега, като си припомням различните картини от моите сънища, не мога да си представя какво се е случило с мен в дните, след като напуснах родното дърво и преди да пристигна в пещерите.

Помня само, че няколко пъти излизах на открити полянки. Треперейки от страх, слизах от дърветата и бързо притичвах през поляните. Помня, че имаше дъждовни дни, имаше и ясни, слънчеви — трябва доста време да съм скитал сам. Особено добре помня дъждовните дни, когато се чудех с какво да утоля мъчителния си глад. Съвсем ясно виждам картината как ловя малки гущери по скалистия връх на един хълм. Те бягаха, завираха се в пукнатините, но веднъж случайно обърнах камък и улових скрилия се под него гущер. Но змиите ме накараха да напусна хълма. Те не ме преследваха, само се грееха на слънце върху скалите. Но толкова голям беше вроденият ми страх от змии, че презглава хуквах, щом ги зърнех.

Ярко се е запазила в паметта ми картината как излизам от гората. Стоя в началото на голяма, открита поляна. От едната ѝ страна се издигаха високи скали с тъмни отвори на пещери, а от другата течеше река. Брегът стръмно се спускаше към водата, а там, където скатът бе по-полегат, се виждаха многобройни следи. По тези пътеки отиваше на водопой племето, което живееше в пещерите.

Стоях, разглеждах пещерите в скалите, брега и многото пътечки, които водеха към реката. На едно по-открито място съзрях много мои съплеменници. Цяла седмица бях скитал сам, малък, беззащитен. През цялото време не срещнах никого от сродниците си. Живеех в непрекъснат страх. И сега, като видях хора от племето си, почувствувах такъв прилив от радост, че като луд затичах към тях.

И тогава се случи нещо странно. Някой от тях ме забеляза и нададе тревожен вик. В същата минута цялото племе се разбяга в панически ужас. Скачайки и катерейки се по скалите, всички възрастни и деца веднага се скриха в пещерите... навън остана само едно малко детенце, което бяха изтървали в суматохата в подножието на една скала. То жално пищеше. Майка му изскочи от пещерата, детето заприпка към нея, хвърли се в прегръдките ѝ и тя го вкара в пещерата.

Останах сам. Многолюдният бряг изведнъж опустя. Тъжно ми стана. Седнах на земята и се разплаках. Защо всички избягаха от мен? По-късно, когато ги опознах, всичко ми стана ясно. Когато ме видели да тичам откъм гората, решили, че ме гони някакъв хищен звяр. С внезапното си появяване бях ги изплашил до смърт.

Както седях и гледах към отворите на пещерите, изведнъж забелязах, че хората от племето ме наблюдават. Скоро моите съплеменници подадоха глави от пещерите. След минута те започнаха да си подвихват. В суматохата мозина от тях бяха объркали пещерите си. В чужди пещери бяха попаднали и някои деца. Майките не можеха да ги извикат по име, тъй като имената още не бяха измислени. Те издаваха резки, тревожни звуци, по които децата ги познаваха. Майка ми ме бе викала по същия начин и аз бих разпознал гласа ѝ между хиляда други гласове, както тя би познала гласа ми сред гласовете на хиляда други деца.

Пещерните обитатели дълго се викаха, но не смееха да излязат от пещерите. Най-сетне един от тях се реши да направи това. Нему бе съдено да изиграе голяма роля в живота ми, както и в живота на всички други членове на това племе. В страниците на моя разказ ще го наричам Червеното око, тъй като очите му бяха възпалени и вечно червените клепачи му придаваха страшно свиреп вид.

Приличаше на истинско чудовище. Имаше гигантски ръст. Тежеше може би към сто и седемдесет фуンта. По-едър от него човек в племето не срещнах. Но и сред огнените хора, и сред обитателите на дърветата не видях такъв великан. Понякога, когато чета във вестниците описание на наши борци и боксьори, неволно си мисля какво ли би излязло, ако най- силният от тях би се преоборил с Червеното око.

Боя се, че нашият атлет не би имал никакви изгледи за успех. С железните си пръсти Червеното око би могъл да му откъсне бицепса или който да е друг мускул. С един удар на тежкия си юмрук би смазал черепа му също като черупка на яйце. Ако го ритне с дяволския си крак (или задната ръка), би изкормил вътрешностите му. С една ръка би прекършил врата му и готов съм да се закълна, че със зъбите си би прегризal сънната му артерия или гръбнака.

Способен беше от седящо положение да направи скок, дълъг двадесет фути. Беше отвратително космат. Ние се гордеехме, когато бяхме по-малко космати. Но Червеното око беше целият покрит с гъсти косми, имаше косми даже по вътрешната и външна страна на ръцете си. Дори в ушите му растяха косми. Само по длани и ходилата нямаше, също и под очите. Видът му беше безобразен, устата му, с огромна увисната долна устна, се кривеше в жестока усмивка, мъничките му очички гледаха свирепо.

Такъв беше Червеното око. Той предпазливо излезе от пещерата, спусна се към брега. Без да ми обръща внимание, почна да оглежда местността. Ходеше почти превит на две, а ръцете му бяха толкова дълги, че като крачеше, допираше земята със ставите на пръстите си. Ако можехте само да го видите как бързо тичаше на четирите си крайници! Ние вече съвсем бяхме отвикнали да тичаме по тоя начин. Само малцина от нас можеха още да се опират при ходене със ставите на пръстите си о земята — това беше вече ативизъм и у Червеното око се проявяваше особено силно.

Той се движеше предпазливо из поляната и зорко се вглеждаше в пролуките между дърветата, като се мъчеше да открие хищното животно, което ме преследва. На мен не обръщаше никакво внимание, хората от племето, наизлезли пред входовете на пещерите, очакваха резултата от разузнаването му.

Най-сетне Червеното око се убеди, че няма никаква опасност. Хвърли поглед на пътеката, която водеше към водопоя, и тръгна към мен. Но все още се правеше, че не ме забелязва. После, когато беше вече близо до мен, без всякакво предупреждение замахна мълниеносно и ме удари по главата. Аз отлетях на дванадесет фути и когато се строполих на земята, разнесе се буен смях — скучилите се край пещерите примираха от смях, кряскаха, подвикваха и от сърце се забавляваха.

Така бях приет в племето. Червеното око се отдалечи, без дори да ме погледне, а аз продължавах да плача и хленча. Няколко жени ме наобиколиха с любопитство, аз скоро ги познах. Виждал ги бях миналата година, когато с майка ми събирахме орехи в далечните клисури.

Впрочем жените скоро ме оставиха и около мен се събраха десетина любопитни дечурлига. Сочеха ме с пръсти, кривяха муцунките си, щипеха ме, бълскаха ме. Бях уплашен и известно време търпях закачките им, после ме обзе ярост, скочих и се хвърлих върху най-дръзкото от тях, като си служех с нокти и зъби — това беше Мързеливеца.

Ние се скопчихме и почнахме да се бием, както се бият момчетата по цял свят. Драскахме се, хапехме се, дърпахме се за косата, душехме се и се търкаляхме по земята. Помня, че отначало победата клонеше на моя страна, тъй като прибягнах до една особена хватка, която ми даваше предимства. Но не тържествувах дълго. Той вдигна крак (или задната ръка) и почна да ми нанася такива удари в корема, че не можах да издържа и го пуснах. После пак се скопчихме.

Мързеливеца беше с една година по-голям от мене, но аз бях много по-разярен от него и най-сетне той си плю на петите. Подгоних го, прекосихме полянката и се спуснахме по пътечката към реката. Но той знаеше местността по-добре от мене, изведнъж свърна по друга пътечка, после бързо пресече полянката и се скри в една пещера с широк вход.

Спуснах се подир него в пещерата. Озовал се в пълна тъмнина, силно се изплаших. Нали досега не ми се беше случвало да влизам в пещера. Почнах да викам и да плача. Мързеливеца изломоти нещо в отговор и като се възползува от тъмнината, скочи отгоре ми и ме повали на земята. Но той, изглежда, не се реши да започне с мене нов бой и веднага отскочи встрани. Входът на пещерата беше зад гърба ми, но въпреки че не го видях да минава край мен, Мързеливеца изчезна, сякаш вдън земя пропадна. Прислушвах се и не можех да разбера къде се е скрил. Това силно ме озадачи, излязох от пещерата и седнах пред входа да чакам противника си.

Той не бе излизал от пещерата, в това бях уверен, но след няколко минути чух над ухото си подигравателния му смях. Хукнах да го гоня и той пак се шмугна в пещерата, но този път аз не влязох след

него, а застанах да вардя пред входа. И отново противникът ми, без да излиза от пещерата, се озова зад мен, изсмя се над ухото ми и веднага се вмъкна в пещерата.

Тая игра се повтаряше безкрай. Най-после аз се хвърлих подир него в пещерата и почнах да го търся. Изгарях от любопитство да разбера как ми се изплъзва постоянно! Нали всеки път влизаше в пещерата, но нито веднъж не излезе от нея, а все се появяваше зад мене и ми се смееше. Така нашето сбиване неусетно се превърна в игра на криеница.

С малки прекъсвания продължихме тая игра до вечерта, постепенно забравихме враждата и се сприятелихме. Седяхме един до друг прегърнати и Мързеливеца ми разкри тайната на загадъчната пещера. Хвана ме за ръка и ме поведе навътре в пещерата. Тя се свързваше чрез много тесен проход с друга пещера и през нея излязохме навън.

Станахме големи приятели. Когато веднъж другите момчета ме нападнаха, Мързеливеца ме защити и двамата така ги напердахме, че вече никой не смееше да ме закача. Мързеливеца ми показва селището. Разбира се, той нищо не можеше да ми разкаже за нравите и обичаите на племето — просто му липсваха думи, но като го следвах навсякъде, сам узнах много неща и така ми показа много интересни места в околността.

Разведе ме из полето, което се простираше между пещерите и реката, а после навлязохме в гората, където по зелените полянки открихме диви моркови и се наядохме до насита. После се напихме с вода на реката и по пътечката се върнахме при пещерите.

Пъrvата утрин, след като нощувах с Мързеливеца в пещерата, разбрах преимуществото на пещерите с тесен вход. Едва се бе разсъмнало, когато на поляната се появи старият тигър — Острия зъб. Двама от племето се намираха по това време навън. Щом видяха тигъра, веднага хукнаха да бягат. Дали бяха много изплашени, или може би тигърът ги гонеше по петите, не знам, но дори не се опитаха да се покатерят на скалата и да се скрият в безопасните пещери, а затичаха към пещерата с широкия вход, в която бяхме играли с Мързеливеца.

Какво точно се е случило вътре, трудно мога да кажа, но навярно бегълците се бяха скрили през тесния проход във втората пещера. Проходът се оказа тесен за тигъра и разярен от неуспеха, той излезе от пещерата с широкия вход. Изведнъж забеляза двамата бегълци пред входа на другата пещера и със скок се хвърли към тях. Разбира се, те моментално се скриха и през тесния проход минаха в първата пещера. Тигърът излезе от втората пещера още по-разярен и зарева силно.

Цялото племе наизскача от пещерите, вдигна се страшна олеция. Кряскаха, ломотеха възбудени, кривяха ужасно лица, зъбеха се на тигъра. Помня, че и аз като останалите виках и гримасничех. Не само от желание да им подражавам, но чувствувах вътрешна необходимост да правя същото, което правеха и те. Космите ми настърхнаха, гърчех се, цял обзет от необяснима злоба и ярост.

Няколко минути Острия зъб се хвърляше ту към единия, ту към другия вход на пещерата. Но двамата бегълци постоянно му се изплъзваха през тесния проход. В това време цялото племе, покатерило се горе на скалата, започна да действува. Всеки път, когато тигърът изскочаше от пещерата, върху него се изсипваше град от камъни. Отначало просто ги хвърляхме, а после почнахме да замеряме с всички сили тигъра.

Тая бомбардировка привлече вниманието на Острия зъб към нас и той още повече се разяри. Престана да гони бегълците и се втурна по стръмния скат нагоре към нашата скала. Камъните се трошаха под ноктите му, ревеше и се катереше все по-нагоре. При вида на това ужасно зрелище всички се скрихме в пещерите. Знам това, защото погледнах от своята пещера и видях, че на скалата няма жива душа. Острия зъб не успя да се задържи и в този миг се търкулна долу, на земята.

Нададох радостен вик и веднага Племето изскочи навън; закрещяха, завикаха и град от камъни пак полетя към тигъра. Острия зъб побесня от ярост. Той отново опита да се покатери на скалата и даже достигна входа на долната пещера, но пак се подхълъзна. При всеки негов скок нас ни обземаше невъобразим ужас. Отначало, щом Острия зъб се озоваваше на скалата, всички се изпокриваха в пещерите, но после по-храбрите оставаха отвън и продължаваха да хвърлят по него камъни; скоро вече никой не бягаше и всички дружно обстреляваха неприятеля.

Никога досега Острия зъб не бе преживявал такова явно поражение. Гордостта му бе страшно уязвена: бе го надхитрило някакво дребно, слабосилно Племе. Той стоеше долу, гледаше ни, като ревеше и удряше с опашка и се зъбеше на всеки камък. Веднъж аз хвърлих върху му камък точно в момента, когато той повдигна муцуна, за да погледне нагоре. Камъкът го улучи по носа и тигърът подскочи във въздуха на четирите си крака, като зарева от болка. После разбра, че е победен и спасявайки достойнството си, важно се отдалечи.

Отпорът, който срещу Острия зъб, получаваше и всеки звяр, озовал се случайно в селището. Ние охранявахме нашите пътеки и водопои и тежко на ония животни, които попадаха на наша територия. Даже най-свирипите хищници си бяха взели урок и избягваха да се приближават към селището ни.

Не можехме да се сравняваме по сила с тях; бяхме хитри и страховити и само поради нашата хитрост и страховитост, нашата необикновена предпазливост можахме да оцелеем всред ужасните врагове, които ни заобикаляха в Младия свят.

Още в първите дни на пребиваването ми всред Племето забелязах, че всички изпитват някакъв неосъзнат, смътен страх от североизток. Племето постоянно се боеше от нещо, чакаше оттам някаква беда. Всички с мрачна тревога току поглеждаха към североизток.

Веднъж с Мързеливеца се отправихме на североизток за диви моркови, които по това време на годината бяха особено вкусни, и тогава той прояви съвсем необичайна за него плахост. Беше готов да яде повехнали листа или съвсем дребни морковчета, но за нищо на света не искаше да отиде по-далеч, където растяха вкусни, месести корени. Когато се запътих натам, той се разлюти, развика се — вдигна цял скандал. Заяви ми, че в тази посока се крие страшна опасност, но каква точно — Мързеливеца не можа да ми обясни поради бедния си речник.

Докато той се сърдеше и викаше, аз откривах все нови и нови места с моркови и се натъпках до насита. Не можех да разбера от какво се бои Мързеливеца. През цялото време бях нащрек, но не забелязах никаква опасност. Гледах да не се отдалечавам много от дърветата, за да мога веднага да се покатеря, ако внезапно изскочи Острия зъб, Тъмнорижавия или някакъв друг хищник.

Една вечер в селището настъпи истинска суматоха. Цялото племе изпадна в паника. Скупчили се на скалата, мъже и жени гледаха на североизток и сочеха натам с пръсти. Не разбирах от какво се боят, но бързо се покатерих горе в мъничката си пещера и се заоглеждах наоколо.

Отвъд реката, далече на североизток, видях за пръв път в живота си дим. По размери този тайнствен дим надвишаваше всички животни, каквито познавах досега. Помислих го за някаква чудовищна змия, изправила глава високо над дърветата и поклащаща се назад-напред. Но после, като наблюдавах поведението на Племето, съобразих, че сам по себе си димът не е опасен. Племето изпитваше страх от дима, защото зад него се криеше нещо друго, наистина страшно. Но какво беше това другото, не можех да се досетя. И никой не можеше да mi обясни. Впрочем скоро узах, че това е такава страшна опасност, пред която бледнееха и Тъмнорижавия, и старият Остър зъб, и всякакви змии — толкова страшна опасност, че по-страшна от нея не можеше и да има.

С нас живееше още едно момче, което ще нарека Счупения зъб. Майка му живееше в просторна пещера, но след него тя роди още две деца и в резултат най-големият син бе изгонен с бой и ругатни от дома. Той поскита сам из полето, да поизплаче мъката си, и после дойде да живее при нас. Пещерата ни беше много малка, но като се постеснихме, намери се място и за него. Доколкото си спомням, Счупения зъб преспа при нас само една нощ, следователно събитието, което искам да разкажа, се е случило по него време.

Сутринта ние до насита се наядохме с моркови, после се заиграхме в гората, забравили всяка предпазливост. Не мога да си обясня как винаги бдителният Мързеливец прояви такова нехайство — изглежда, го бе увлякла играта. Играехме на гоненица. Тичахме, катерехме се по дърветата и скачахме от десет-петнадесет фути на земята.

Счупения зъб се оказа необикновено ловък. Почти невъзможно беше да го хванеш, измисляше такива невероятни фокуси да се изплъзне, че нито Мързеливеца, нито аз бяхме в състояние да ги повторим. Когато го гонехме, той обикновено бързо се покатерваше на

висок клон, издигнат най-малко на седемдесет фути над земята. Преследвайки храбреца, ние също искахме да се покатерим на клона, но Счупения зъб, легнал по гръб върху клона, започваше силно да го люлее. Щом се приближахме, преставаше да се люлее и клонът като опъната тетива го подхвърляше във въздуха, той политаше и скачаše върху дебелия клон на съседното дърво.

Последния път беше мой ред да гоня Счупения зъб. Той се покатери на върха на клона и почна пак да го клати, за да ми попречи да се приближа. И изведенъж Мързеливеца нададе предупреждаващ вик. Погледнах надолу и за пръв път видях Огнен човек. Той предпазливо се промъкваше между дърветата, устремил поглед нагоре към нас. Отначало го взех за никакво животно, защото гърдите и гърбът му бяха покрити с изпокъсана меча кожа. Но после различих ръце и крака, видях лицето му. Той много приличаше на нас, само че не беше толкова космат и краката му слабо наподобяваха ръце. Покъсно узнах, че цялото им племе е по-малко космато от нашето, а ние, от своя страна, бяхме по-малко космати от Горската орда, която живееше по дърветата.

В миг ме осени мисълта, още щом го видях: да, това беше той — оня страшен ужас от североизток, който се мержелееше зад тайнствения дим. И в същото време недоумявах: в него нямаше нищо страшно. Червеното око или даже други силни наши мъже изглеждаха много по-страшни. Огнения човек беше вече стар, целия в бръчки. Космите по лицето му бяха побелели. Освен това силно куцаше с единия си крак. Нямаше съмнение, че той не би могъл да ни настигне ни на земята, ни по дърветата.

Но в ръцете си държеше никакъв предмет, който досега не бях виждал. Оказа се, че е лък и стрела. По онова време тия думи — лък и стрела — за мене нищо не означаваха. Отде можех да зная, че тая известа пръчка крие смърт? А Мързеливеца явно знаеше това. Той вече бе срещал Огнени хора и знаеше някои техни привички. Огнения човек спря погледа си на Мързеливеца и без да бърза, насочи лъка си към него. Мързеливеца се скри зад стеблото.

Изведнъж Огнения човек рязко се обърна и заобиколи дървото. Мързеливеца скочи на друг клон, но не успя навреме да се скрие зад стеблото. Огнения човек отпусна тетивата и стреля. Видях как

стрелата излетя нагоре, но не улучи Мързеливеца, а се удари в клона и падна на земята.

Заподскачах от възторг на високия клон. Това се казва игра! Огнения човек замеряше Мързеливеца с някакъв предмет, както често ние се замервахме един друг с различни предмети.

Играта още не бе свършила, но Мързеливеца продължаваше да се крие зад стеблото. Огнения човек стоеше спокойно на мястото си. Аз подадох глава и изломотих нещо на пришълеца. Исках играта да продължи. Искаше ми се и мен да замери с тънката пръчка. Пришълецът, без да ми обръща внимание, погледна към Счупения зъб, който продължаваше несъзнателно да се люлее на клона.

Стрелата профуча и Счупения зъб изрева от болка и страх. Стрелата го бе улучила. Това вече не приличаше на игра. Треперейки от ужас, аз се притиснах към клона. Изви се втора, трета стрела; те префучаха край Счупения зъб, без да го засегнат, разкъсаха листата и като описаха дъга, паднаха на земята.

Огнения човек се отдръпна няколко крачки и пак обтегна лъка. Тетивата звънна, стрелата изхвърча нагоре и Счупения зъб с ужасен вик полетя към земята. Видях как се преобърна няколко пъти във въздуха; забитата в гърдите му стрела при всяко превъртане на тялото ту изчезваше, ту се появяваше.

Крещейки пронизително, той тупна на земята; чух как костите му изхрущяха. Беше още жив, гърчеше се и забиваше нокти в земята. Помня, че Огнения човек с камък в ръка се спусна към него и смаза главата му...

Винаги когато сънувах тоя сън, при тая сцена се събуждах — треперех цял, виках от страх, а майка ми стоеше до кревата, гледаше ме с тревога, нежно ме милваше по главата и ми говореше, че е тук и че не бива от нищо да се боя.

Друг мой сън почваше с това, как ние с Мързеливеца бягаме през гората. Трагедията със Счупения зъб и страшния Огнен човек се бе разиграла преди това. Изплашени, озъртайки се встани, ние с Мързеливеца скачаме от дърво на дърво. Мъчително ме боли десния крак — в него се е забила стрелата на Огнения човек; пронизала крака ми, стрелата стърчи от двете му страни. Тя не само ми причинява непоносима болка, но ми пречи да се движа; аз едва догонвам Мързеливеца.

Най-после не издържам и лягам на удобен клон. Мързеливеца продължава да върви напред, като скача от клон на клон. Подвиквам му — доколкото си спомням, викнах му с много жален тон. Той се спря и ме погледна. После дотича при мен и огледа стрелата в крака ми. Помъчи се да я извади, но пречеха зъбците и перата. Намесата на Мързеливеца само усили болката и аз го помолих да не пипа крака ми.

Поседяхме известно време на дървото, макар че Мързеливеца нервничеше и все настояваше по-скоро да вървим; той тревожно се озърташе встани, а аз жално хленчех и стенех от болка. Мързеливеца явно се страхуваше, но решението му да не ме оставя сам в бедата аз смятам за признак на алtruизъм и другарство, чувства, които впоследствие много допринесоха човекът да стане най-могъщият сред животните.

Мързеливеца още веднъж се опита да измъкне стрелата, но аз сърдито го спрях. Тогава той се наведе и почна да гризе със здравите си зъби задния ѝ край до перата. Гризеше стрелата, като я държеше с ръце, за да не се върти в раната, а аз се бях вкопчил за рамото му. Често размишлявам над тая сцена — две малки момчета в самата зора на човечеството и едното от тях, надвивайки страха си и потискайки egoистичното си желание да избяга, остава, за да помогне на другаря си. И пред погледа ми се нижат други картини: виждам спасителни отряди, самоотвержени милосърдни сестри, виждам и вождове, обречени на гибел, виждам всички силни хора на Земята — тяхната сила води началото си от такива като Мързеливеца, Големия зъб и другите обитатели на Младия свят.

Когато Мързеливеца прегриза края на стрелата, вече не беше трудно да я измъкне от крака. Аз станах и понечих да тръгна, но той ме спря. От раната течеше обилно кръв. Мързеливеца накъса зелени листа и ги напъха в раната. Това помогна и кръвоточението скоро спря. Тогава двамата поехме бързо към пещерите, където се чувствувахме в безопасност.

Много добре помня първата зима. Често сънувам, че седя свит на кълбо и треперя от студ. До мен седи Мързеливеца, притиснали сме се един до друг, лицата ни са посинели, зъбите ни тракат.

Когато излизахме от пещерата, покритата със слана земя поскърцваше под краката ни. Една сутрин видяхме, че реката в ония места, откъдето пиехме вода, е замръзнала. Даже Старата кост — най-старият в племето — не беше виждал досега подобно нещо. Помня колко тревожно и жално изражение имаха очите му, когато разглеждаше леда. (Това жално изражение винаги се появяваше в очите ни, когато се сблъсквахме с нещо непонятно или когато изпитвахме никакво смътно желание, което не можехме да изразим нито със звук, нито с жест.)

Но лед видяхме само веднъж, в онова утро — друга такава студена зима нямахме. Във всеки случай не помня през друга зима да е замръзвала водата. Често си мисля, че тая зима беше предвестник на ония безкрайни студове, които са дошли при нас от Далечния север заедно с ледниците и обхванали цялата земя. Но ние не видяхме тези ледници. След много поколения потомците на нашето Племе или са се преселили на юг, или са се приспособили към изменилия се климат.

Животът ту ни щадеше, ту жестоко ни наказваше. Не крояхме никакви планове и не преследвахме никакви цели. Ядяхме, когато бяхме гладни, пиехме, когато чувствувахме жажда, старательно избягвахме срещите с хищните зверове, криехме се нощем в пещерите, а останалото време се забавлявахме с каквото можем. Бяхме много любопитни, простодушни и едновременно много изобретателни на шеги и лудории.

Бяхме непоследователни и нелогични. Когато си мисля сега за онова далечно минало, най-много ме огорчава нашата нелогичност и недосетливост.

Веднъж намерих счупена тиква, пълна с дъждовна вода. Водата беше много вкусна и аз я изпих, после отидох с тиквата при ручея и гребнах с нея вода, от която отпих малко, а останалата излях върху Мързеливеца. После захвърлих тиквата. Дори и на ум не ми дойде, че мога да напълня тази тиква с вода и да я отнеса в пещерата. А често нощем ни мъчеше жажда, особено след като бяхме яли див лук, но никой не смееше да иде нощем на реката да се напие с вода.

Пръв от цялото Племе почна да използува тиквите Старата кост. Той държеше запас от вода в пещерата си. Често го виждахме да пълни тиквата от ручея и внимателно да я отнася в пещерата си. Чувството за подражание беше силно развито у нас: отначало един, а после и

другите почнахме да се запасяваме с тикви и да ги използваме, за да държим в тях вода.

На първо време, следвайки примера на стареца, ние пазехме в тиквите само вода. Но веднъж на една от жените хрумна да напълни тиквата с черници и така да ги пренесе в пещерата. Скоро всички жени почнаха да пренасят в тикви ягоди орехи и корени. Веднъж посъта, идеята почна да дава кълнове. Нововъведението бе развито пак от жените. Една от тях — може тиквата да е била много малка, а може жената да я е забравила в пещерата си, — като отишla при блатото да бере боровинки, се досетила да сложи две листа едно върху друго, да ги увие с клончета и така да пренесе боровинките в пещерата си.

Но усъвършенстването на средствата за пренасяне на храна спря дотук. Никому не дойде на ум да вземе върбови вейки и да изплете кошница. Може би след десет-дванадесет поколения нашето Племе щеше да се научи да плете кошници. Ние бяхме направили само една крачка по пътя на еволюцията. Не познавахме още нито огъня, нито оръжието, речта ни беше още съвсем елементарна. Като си помисля колко много време ни делеше от изобретяването на писмеността, сърцето ми изстива от ужас.

Червеното око беше въплъщение на атавизма. В живота на Племето ни той причиняваше само раздори. Беше много по-примитивен от нас, но самите ние бяхме още толкова примитивни, че не можехме да се обединим и да го убием или изгоним от Племето. Обичайте ни бяха груби и първобитни, но Червеното око беше прекалено груб и примитивен, за да живее в мир с нас. Вечно се стараеше да ни напакости, всячески се стараеше да проявява вироглавството и свадливостта си. Той без съмнение стоеше на по-низко стъпало в развитието от нас и мястото му беше сред Горската орда.

Ние живеехме с Мързеливеца в нашата пещера вече шеста зима, когато веднъж забелязахме, че сме пораснали. Едва се промъквяхме в пещерата — входът беше станал тесен за нас. Но това имаше и своите преимущества, тъй като охлаждаше желанието на възрастните мъже да ни изгонят и заемат нашата пещера. А тя беше много удобна — на

самия връх на скалата, напълно безопасна и през зимата в нея беше по-топло, отколкото в другите пещери.

От обилната храна през лятото толкова бяхме напълнили, че вече не можехме да се провирате през входа. Тогава ни хрумна чудесна идея. Почнахме да откъртваме малките камъчета с пръсти, но скоро от тази работа ни заболяха ноктите. После ни дойде на ум да вземем дебело дърво и работата потръгна. Една сутрин ние натрошихме цяла камара чакъл. Аз го избутах наведнъж долу. В следващия миг отдолу се зачуха яростни викове. Не беше необходимо да видим кой вика. Твърде добре познавахме този глас. Чакълът се бе изсипал върху главата на Червеното око.

Скрихме се в пещерата изстинали от страх. След минута той вече стоеше пред входа, вперил в нас възпалените си очи, побеснял като дявол. Но не можа да влезе вътре; отворът беше тесен за него. Изведнъж той се обърна и си отиде. Това ни се стори подозрително. Измъкнах се тихичко навън и погледнах. Видях, че Червеното око отново се катери по скалата. В ръцете си държеше дълга тояга. И преди да разбера намеренията му, той вече беше при входа на пещерата и яростно пъхна тоягата в дупката, като се мъчеше да ни достигне.

Бълскаше тоягата със страшна сила и би могъл да ни изкара всички вътрешности с ударите си. Притиснали се към задната стена на пещерата, ние бяхме почти недосегаеми. Тогава той пусна в ход цялата си изобретателност, така зашари с тоягата, че понякога ни докосваше с върха ѝ — безжалостните, варварски удари съдираха от нас косми и кожа. Когато изревавахме от болка, Червеното око удовлетворено изръмжаваше и започваше още по-ожесточено да действува с тоягата.

Постепенно почнах да се нервирам. По онова време характерът ми се беше оформил, проявявах известна смелост, макар че тя напомняше смелостта на хванат в капана плъх. Потърсих с очи нещо, с което да се отбранявам от Червеното око. Съзрях на пода камък, грабнах го и го хвърлих. Камъкът го удари право в гърдите.

Този успех ме въодушеви, освен това така се бях озверили, че вече от нищо не се боях. Откъртих от стената голям камък и с всички сили го запратих право в лицето на Червеното око. Той се олюля, изпусна пръчката и едва се задържа на скалата.

Видът му беше ужасен. По лицето му течеше кръв, ревеше и скърцаше със зъби като глиган. Изтри кръвта от очите си и като ме

видя, закрещя още по-силно. Тоягата му бе паднала долу и той почна да кърти парчета от скала и да ги хвърля по мене. Те попълваха бойните ми запаси. Всеки хвърлен към мен камък запраща обратно към него, при това аз бях по-точен в обстрелването: такава голяма мишена не е трудно да улучиш, а аз бях в пещерата и той едва ме различаваше в тъмнината.

И неочаквано той изчезна. Подадох глава и видях, че слиза от скалата. Долу се бе събрало цялото Племе и мълчаливо наблюдаваше битката. Най-страхливите веднага побързаха да се скрият в пещерите си, щом го видяха, че слиза. Между тях съзрях и Старата кост; старческите му крака едва го носеха.

Червеното око скочи от скалата и затърси сопата си. На пътя му се случи Старата кост. Огромната ръка на Червеното око се протегна и сграбчи стареца за врата. Видях как главата на Старата кост клюмна, тялото му се отпусна, той се бе примирил със съдбата си. Червеното око за секунда се поколеба. Старецът, треперейки, се сви и закри лицето си с ръце. Червеното око го бълсна силно и повали на земята. Старата кост падна по лице, без да окаже съпротива. Лежеше и плачеше, очаквайки смъртта си. И изведнъж, подчинявайки се на някакъв каприз на налудничавия си характер, Червеното око остави стареца и тръгна да търси сопата си.

Взе я, върна се при скалата и почна да се катери нагоре. Мързеливеца, който досега надзърташе през рамото ми, треперейки, се шмугна в пещерата. Ясно беше, че Червеното око бе решил да ни убие.

Побеснях от злоба, но запазих самообладание. Събрах много камъни и ги натрупах пред входа на пещерата. Червеното око беше на няколко ярда под мен, но за миг изчезна зад една издатина на скалата. Щом главата му се показа, хвърлих върху него голям камък. Но не го улучих. Камъкът се удари в издатината и се пръсна на дребни парчета; някои малки камъчета и прах попаднаха в очите на моя противник и той се скри.

Племето, наблюдаващо тая сцена, замърмори одобрително и се разсмя. Най-после Червеното око си бе намерил майстора! Щом чу одобрителните възгласи, Червеното око изломоти нещо и погледна надолу — всички се смълчаха. Горд от това доказателство за силата си, той вдигна към мен глава и ми се закани, като ревеше и се зъбеше. Правеше страшни гримаси; кожата над веждите му се движеше,

жилите му се издуваха, а всеки косъм на главата му чак до темето се бе изправил и стърчеше напред.

Сърцето ми изстина от страх, но се овладях и вдигнах голям камък. Червеното око продължаваше да се катери. Хвърлих върху него камъка, той дори не го закачи. Следващият камък го улучи в шията. Червеното око се изтърколи долу и се скри от погледа ми. След минута отново го видях, с едната ръка се държеше за гърлото. Сопата дрънчеше надолу по камъните.

Без да губим нито минута, двамата с Мързеливеца си плюхме на петите. Тичахме през полето, без да мислим за стайлите се в тревата змии, и скоро бяхме в гората. Прескачахме от клон на клон, от дърво на дърво и спряхме чак когато се отдалечихме на няколко мили от пещерите. Едва тогава се почувствувахме в безопасност, поехме си дъх и като се спогледахме, избухнахме в смях.

Когато се насмяхме до насита, тръгнахме с Мързеливеца към блатото, да закусим с черници. Похапнахме черници и като изгълтахме за десерт по две гнезда с току-що излюпили се пъдпъдъчета, поехме към реката. Заобиколихме мочурището и излязохме на брега точно там, където блатото се съединяващо с реката. Водата в блатото бе застояла. В тази неподвижна вода, в самото устие лежаха много трупи. Бяха гладки, без клони и вейки. Седнахме върху трупите, те не потъваха от тежестта ни, а плаваха по повърхността на водата.

Вгледахме се във водата и видяхме ято дребни риби, които пъргаво сновяха насам-натам. И ние с Мързеливеца почнахме да ловим риби. Легнали върху трупите, притали дъх, чакахме да се приближи някоя риба, а после с мълниеносно движение я хващахме. Хълзгавата риба се мяташе, извиваше; ние веднага я изяждахме. От сол не чувствувахме никаква нужда.

Устието на блатото стана любимото място на нашите игри. Тук прекарвяхме всеки ден по няколко часа, ловяхме риба, боричкахме се върху трупите, и пак тук получихме първите си уроци по плуване.

Веднъж трупът, на който лежеше Мързеливеца, внезапно се понесе по течението. Мързеливеца кратко спеше върху него.

Отначало това ми се стори много забавно. Но после ме обзе страх, толкова обикновено нещо в ония времена на постоянна

опасност и несигурност — и изведнъж осъзнах, че съм останал сам. Враждебната стихия, отделяща ме от Мързеливеца, го бе отнесла далеч. Нададох предупреждаващ вик. Той се събуди, изплаши и рязко се раздвижи. Трупът се преобрърна и Мързеливеца падна във водата. Три пъти се преобръщаше трупът и три пъти Мързеливеца падаше във водата, като всеки път се мъчеше отново да се покатери на трупа. С нищо не можех да му помогна. В отчаяние тичах нагоре-надолу по брега, а Мързеливеца плачеше и викаше колкото му глас държи.

Часовете минаваха. Слънцето се издигна високо над главата ми и почна да се спуска на запад. Лекият ветрец утихна съвсем, Мързеливеца върху трупа беше сега на сто фути от брега. И тогава — дори не знам как — той направи велико откритие; почна да гребе с ръце. Отначало трупът се движеше бавно и неуверено. Но Мързеливеца, легнал върху него, почна да гребе по-старателно, трупът все повече се приближаваше към брега. Аз нищо не разбирах. Седях на земята и гледах как приятелят ми се приближава към брега.

По тоя начин Мързеливеца се научи да гребе. По-късно, преди да залезе слънцето, той нарочно легна върху трупа и отплува от брега. Увещаваше ме да последвам примера му. И аз също се научих да греба. Няколко дена само с това се занимавахме. Новата игра толкова ни увлече, че забравяхме да ядем. Нощем спяхме на едно дърво близо до брега и съвсем забравихме, че на света съществува Червеното око.

Опитвахме да плаваме на различни трупи и се убедихме, че колкото е по-малък и лек трупът, толкова по-бързо плава. Забелязахме също, че колкото е по-къс трупът, толкова по-лесно се превърта и ние цопвахме във водата. Веднъж, плувайки един до друг, открихме, че ако всеки се залови за трупа на другия с едната ръка и единия крак, то двата трупа стават по-устойчиви и не се обръщат толкова лесно. Но откритията ни стигнаха само дотук. Дори и на ум не ни минаваше, че можем да свържем трупите с жилави лиани или корени.

С Бързоногата се срещнахме по-късно, след като увлечението ни да плаваме върху трупи бе попреминало. Нощувахме на едно друго дърво. Бяхме си направили там удобно гнездо с покрив. Веднъж я видях да къса жъльди от високия дъб, близо до нашето дърво, и тогава за първи път я видях. Тя беше много плаха. Спокойно си береше жъльди, но като забеляза, че я наблюдаваме, скочи мълниеносно на

земята и избяга. После от време на време я виждахме и обикновено я търсехме всеки път, когато отивахме към устието на блатото.

И ето случи се така, че един прекрасен ден тя не избяга от нас. Стоеше и чакаше да отидем при нея, като издаваше тихи, нежни звуци. След запознанството ни тя почна да взима участие в игрите ни.

Бързоногата ми се хареса от пръв поглед. Имаше много приятна външност. Беше много кротка. Не бях виждал още такива добри очи. В това отношение тя се отличаваше от всички момичета и жени от Племето ни — те бяха заядливи и зли. Никога не викаше, не се сърдеше, а когато се случеше нещо неприятно, беше готова по-скоро да се оттегли или да избяга, отколкото да се намеси в кавгата.

Цялото ѝ същество излъчваше кротост и добродушие. Очите ѝ бяха големи, по-големи от очите на другите момичета и не толкова хълтнали, миглите ѝ бяха по-дълги и по-равни. Носът ѝ не беше така дебел и сплеснат, както у другите, имаше вече основа, а ноздрите ѝ бяха обърнати надолу.

Винаги съм си мислел, че тя трябва да е била от Огнените хора. Възможно е баща ѝ или майка ѝ да са принадлежали към тая по-висша раса. Макар че подобни неща по онова време бяха рядкост, но все пак се случваха. Самият аз съм бивал свидетел как някои от Племето ни напускаха пещерите и отиваха да живеят при Горската орда.

Тъй или иначе, Бързоногата рязко се различаваше от всички жени от племето ни. По дърветата се катереше много по-бързо от нас. Когато играехме на гоненица, никога не ни се удаваше да я хванем освен по някакво чудо, а тя винаги ни хващаше, когато поискаше. Беше забележително пъргава в движенията и имаше поразителна дарба да определя разстоянията. Храбростта ѝ нямаше граници. Удивително плаха в държането си, тя ставаше съвсем безстрашна, когато се отнасяше до катерене или бягане по дърветата. В сравнение с нея бяхме непохватни, мудни и страхливи.

Беше сираче. Никога не я видяхме с някого и не узнахме дали има близки. Беше много умна и потайна.

Ние с Мързеливеца искахме да узнаем къде живее. Несъмнено тя спеше на някое дърво, недалеч от нас, но всичките ни старания да я проследим и открием гнездото ѝ бяха напразни. Тя охотно играеше денем с нас, но ревниво пазеше тайната на жилището си.

Една сутрин — Бързоногата не дойде този ден — ние с Мързеливеца бяхме при устието на блатото и се забавлявахме с трупите. Но едва отплувахме от брега, когато чухме яростен рев. Беше Червеното око. Скрил се зад камарата трупи, той с ненавист ни гледаше. Изплашихме се силно първата минута, защото тук нямаше пещера с тесен вход, където можехме да се скрием. Но двайсетте фута вода, отделящи ни от брега, временно ни защищаваха и ние се поуспокоихме.

Червеното око се изправи и се заудря по гърдите с юмруци. Нали бяхме далеч от него, почнахме да му се подиграваме. Отначало смехът ни беше престорен, със затаен страх, но щом се убедихме, че в случая Червеното око е безсилен, прихнахме неудържимо. Той беснееше и скачаше, като ни се зъбеше в безсилна злоба.

Внезапно престана да се зъби и да се удря в гърди и изтича към брега. Ние също престанахме да се смеем. Червеното око не беше от тия, които лесно забравят обидите. Чакахме, треперейки от страх, какво ще стане. Но не ни идваше на ум да отплуваме по-далеч от брега.

Червеното око с огромен скок се прехвърли през купчината трупи и се появи оттам, като държеше в грамадната си длан речни камъни. Добре, че наоколо нямаше големи тежки камъни, защото ние бяхме на двадесет фута от брега и той без съмнение би ни убил.

Но и сега опасността не беше малка: З-з-з!... Камъкът профуча над нас като куршум. Почнахме енергично да гребем. З-з-з! Цап! Мързеливеца извика от болка. Камъкът го удари между плещките. После и аз си изпатих. Спаси ни само това, че запасите на Червеното око се свършиха. Той изтича да събере пак камъни, но през това време ние с Мързеливеца отплувахме.

Вече не се бояхме от снарядите на Червеното око, макар че той продължаваше да ни обстрелва. Там, където блатото се съединяващо с реката, в средата на устието, имаше слабо течение и улисани с Червеното око, не забелязахме, че се носим към реката. Гребяхме усърдно, а Червеното око ни следеше по брега. Изведнъж той забеляза купчина големи камъни. Това оръжие му даде възможност за по-далечно обстрелване. Един камък, тежък около пет фута, удари моя

труп с такава сила, че от дървото се разхвърчаха остри трески и се забиха в крака ми. Ако камъкът ме бе улучил, щеше да ме убие.

Гребяхме усилено и не забелязахме, че се носим по течението. За опасността разбрахме по тържествуващите викове на Червеното око. Там, където течението пресичаше застоялата вода, имаше няколко малки водовъртежа. Точно в тях попаднаха нашите трупи и почнаха бясно да се въртят. Престанахме да гребем. Стараехме се само да задържим трупите един до друг. Червеното око продължаваше да ни обстрелва, камъните падаха съвсем наблизо, заливаха ни с пръски. Червеното око ни гледаше свирепо и крещеше от злорадство.

Но при самото устие на блатото реката правеше рязък завой и течението ни понесе към отсрещния бряг. Бързо се приближавахме към северния бряг, като едновременно се спускахме и надолу по реката. По такъв начин излязохме от обстрела на Червеното око. Виждахме го отдалеч да скача и танцува по брега, издавайки от време на време тържествуващи победни викове.

Сега с Мързеливеца имахме само една грижа, да не оставим трупите да се раздалечат. Когато се озовахме съвсем близо до северния бряг, почнахме бързо да гребем. Но тук течението рязко завиваше към южния бряг. С големи усилия успяхме да пресечем течението там, дето беше най-тясно и заплувахме в по-спокойна вода.

Трупите ни се движеха много бавно и най-после доплуваха до брега. Веднага излязохме на брега. Трупите ни продължиха да се носят надолу по реката. Спогледахме се с Мързеливеца, но този път не ни беше до смях. Намирахме се на чужда, непозната земя.

Нямам представа колко време бродихме по северния бряг на реката. Бяхме като мореплаватели, претърпели корабокрушение изхвърлени на необитаем остров. Не знаехме ще се върнем ли някога при Племето. Няколко месеца странствувахме из диви пустинни места, без да срещнем нито едно живо същество, което да прилича на нас. Движехме се все на запад и стигнахме до едно поточе, което течеше всред блатиста местност. Тогава завихме на север и избикаляйки блатото, след няколко дена се озовахме пред езеро, което наричам Дългото. Тук останахме доста дълго, тъй като намерихме изобилна храна, но един прекрасен ден се натъкнахме на Горската орда. Бяха

истински свирепи маймуни. И все пак не се отличаваха много от нас. Наистина бяха по-космати, краката им бяха по-криви и по-възлести, очите по-малки, шиите по-дебели и по-къси. Но по дланите и стъпалата си нямаха косми и издаваха също такива звуци като нас, като влагаха в тях почти същото значение.

Аз пръв видях един от тях — грохнал, мършав старец, с набръкано лице. Седеше на земята до едно дърво — вероятно спеше на него, защото на дървото имаше гнездо.

Посочих го на Мързеливеца и двамата затичахме към него. Той стана, понечи да се покатери на дървото, но се движеше съвсем бавно. Хванах го за крака и го съмъкнах долу. Безпомощният му гняв много ни забавляваше. Присмивахме се на жалкия му вид, щипехме го, дърпахме му ушите.

Старецът отначало плачеше тихо, после зарида, завика. Това ни изплаши, но колкото повече се стараехме да го накараме да мълкне, толкова по-силно и яростно крещеше. И тогава откъм гората се зачуха доста силни звуци: „Гоък! Гоък!“ Отдалеч му отвърна нисък бас: „Гоък! Гоък!“ После от всички страни се разнесе: „Хуу-Хуу!“

И тогава ни погна цялото Племе. Скачахме от дърво на дърво, но за малко не ни хванаха, защото те бяха много по-сръчни и бързи от нас. Бяхме принудени да се спуснем на земята и тук вече ние имахме предимство; по земята те не можеха да тичат толкова бързо.

Преследването продължи няколко часа. Струваше ни се, че гората няма край. Гледахме да тичаме през по-открити места, но те се стараеха да ни вкарат в гъсталациите. Понякога ни се струваше, че сме се отървали от преследвачите и сядахме да си починем, но едва успявахме да си отдъхнем, и се раздаваха ненавистните ни викове: „Гоък! Гоък!“ и „Хуу! Хуу!“

Пак ни погваща разярената Горска орда. Най-после, когато слънцето вече клонеше към залез, дърветата почнаха да редеят и пред нас се откриха покрити с трева склонове на планина. Тук ние можехме да тичаме по-бързо и Горската орда се върна в гората.

Планината беше мрачна и неприветлива, затова ние опитахме отново да влезем в гората. Но Горската орда веднага ни прогони. Нощта прекарахме на едно ниско дърво. Това беше опасно: лесно можехме да станем плячка на някое хищно животно, бродещо из околността.

На сутринта когато още веднъж се убедихме в упорството на Горската орда, почнахме да се изкачваме към планината. Нямахме, разбира се, никакви определени планове, убеден съм в това! Просто бяхме от опасността. Имам съвсем смътни спомени за скитанията ни из планината. Прекарахме в тия мрачни места много дни, през цялото време треперехме от страх: всичко тук ни беше непознато и непривично. Тежко понасяхме студа, а по-късно ни замъчи и глад.

Бяхме попаднали в пустинна страна — само голи скали и влажни мъгли, надвиснали над пенливи потоци и водопади. Катерехме се и се спускахме по-стръмни клисури. Откъдето и да погледнеме, във всички посоки се простираха безкрайни планински вериги. Прекарвахме нощите в ями и пукнатини из скалите, а една студена нощ се покатерихме на върха на остри скала, която се извисява като дърво.

И най-после през едно знойно пладне, когато вече съвсем изнемогвахме от глад, излязохме на превала. От високия хребет видяхме долу в низината езеро. То блестеше на слънцето, около него се зеленееше равнина, а далеч на изток забелязахме тъмна ивица гора.

Чак след два дена стигнахме при езерото, от глад едва се държахме на краката; в шубраците видяхме едро тело — разположило се удобно, то кратко спеше. Доста грижи ни създаде телето; умъртвихме го с ръце, тъй като друг начин не знаехме. Наядохме се до насита с прясно мясо, останалото скрихме на едно дърво. Но не стана нужда да се връщаме за храна при дървото, защото потокът, който се вливаше в езерото, гъмжеше от риба, дошла тук да хвърля хайвера си.

На запад се простираха ливади, там пасяха много бизони и други диви животни, но опасно беше да останем по тия места. Наоколо обикаляха диви кучета и не растеше нито едно високо дърво. Тръгнахме на север по брега на потока и вървяхме няколко дена, после — не помня вече защо — оставихме ручея и свихме на изток, сетне на югоизток и се озовахме в гъста девствена гора. Няма да описвам всичките ни странствования, ще разкажа само как в края на краищата попаднахме в страната на Огнените хора.

Излязохме при една река, но не знаехме, че това е нашата река. Толкова дълго бяхме скитали из непознати места, че бяхме свикнали да гледаме на всичко около нас като на чуждо и непознато. Сега, като си припомня всичко това, виждам как животът и съдбата ни са зависели

от простия случай. През ум дори не ни минаваше, че това е нашата река, и ако не бяхме я пресекли, вероятно никога не бихме се върнали при Племето си, и аз, който трябваше да се родя след много хилядолетия, навярно никога нямаше да се родя.

Двамата с Мързеливеца тъгувахме по родните места и много ни се искаше да се върнем у дома, при нашето Племе; често си спомнях за Бързоногата, която издаваше такива нежни звуци — толкова весело си играехме с нея!

Но да се върнем към оня момент, когато излязохме при реката. Храна там имаше в изобилие — главно ягоди и вкусни, сочни корени; няколко дена почивахме и се забавлявахме на брега. После на Мързеливеца му хрумна една идея. По изражението на лицето му винаги можех да разбера, че го е осенила някаква мисъл. В погледа му се появяващо нервно и жално изражение, почващо да се върти на едно място и ставаше неспокойен. После очите му се помрачаваха, сякаш не бе успял да я улови, да задържи в съзнанието си току-що зародилата се мисъл. След това в тях отново се появяващо предишното възбудено и жално изражение — Мързеливеца бе уловил мисълта си. Поглеждаше ту мен, ту отсрещния бряг на реката. Опитващо се нещо да каже, но не му достигаха звукове да изрази мисълта си. Получи се някакъв безсмислен брътвеж и аз прихнах да се смея. Това го разърди и той изведнъж се хвърли върху мен и ме повали на земята. Сбихме се, после той се отскубна и се покатери на едно дърво, където се въоръжи с дълъг клон и ме удряше всеки път, когато се опитвах да се добера до него.

А мисълта така си угасна. Но на другата сутрин тя отново заблещука в ума му. Мързеливеца ме заведе до водата — в крайбрежната тина бяха заседнали няколко трупи. Помислих си, че той иска да поиграем, както играехме преди в устието на блатото.

Отгатнах намеренията на Мързеливеца чак когато, легнали върху трупите един до друг и придържайки ги здраво, заплувахме по течението. Той извади ръката си от водата, посочи отсрещния бряг и високо, тържествуващо завика. Разбрах и се заех по-enerгично да греба. Течението ни подхвана и понесе към южния бряг, но преди да стигнем до него, течението ни блъсна назад към северния.

Когато видях, че северният бряг е близо, аз почнах да греба към него, а Мързеливеца продължаваше да гребе към южния. Трупите

почнаха да се въртят на едно място, без да се придвижват нито към единия, нито към другия бряг, но междувременно течението ни носеше надолу по реката и гората остана зад нас. Не можехме да се сбием, защото разбирахме, че е по-полезно да придържаме с ръце и крака трупите и да гребем. Но устните ни бяха свободни и жестоко се ругаехме, докато течението отново не ни отнесе към южния бряг. Сега почнахме дружно да гребем към него. Излязохме на брега и веднага се покатерихме на едно дърво, за да огледаме местността.

Прекарахме целия ден на южния бряг и чак късно вечерта видяхме Огнени хора. Близо до дървото, на което се бяхме настанили с Мързеливеца да спим, спряха група ловци. Отначало се свихме изплашени в гнездото, но огънят, който те запалиха, щом се стъмни, веднага привлече вниманието ни. Предпазливо, като гледахме да не вдигаме шум, ние се прехвърлихме на друго дърво, откъдето можехме по-добре да наблюдаваме огъня.

На една открита поляна в гората, близо до реката, горяха купчина дърва. Около огъня седяха шестима Огнени хора. Изведнъж Мързеливеца затрепера от страх и се притисна до мен. Вгледах се повнимателно в Огнените хора и веднага познах дребното съсухрено старче, което преди три години бе убило със стрела Счупения зъб.

Останалите ловци бяха млади. Забелязах на земята до тях лъкове и стрели, но вече знаех за какво служи това оръжие. Огнените хора носеха кожи от животни, които покриваха раменете и бедрата им. Но ръцете и краката им бяха голи. Както вече казах, те не бяха така космати като нас.

Ходеха по-изправени от нас, но движенията им бяха по-резки. Гръбнакът, бедрата и ставите на краката им не бяха толкова гъвкави като нашите. Ръцете им бяха по-къси и не забелязах да ги опират о земята при ходене, за да пазят равновесие, както правехме ние. Мускулите им бяха по-закръглени и симетрични от нашите, а лицата — по-приятни. Ноздрите им бяха разположени надолу, а носът по-добре очертан и не изглеждаше толкова плосък и приплеснат. Устните им не висяха толкова и предните им зъби бяха по-малки. Огнените хора не бяха по-тежки от нас. С една дума, те по-малко се отличаваха

от нас, отколкото ние от Горската орда. Безспорно между трите племена имаше родство, и то доста близко.

Като омагьосани гледахме с Мързеливеца огъня, около който седяха Огнените хора. Дъхът ни секваше, когато пламъците се разгаряха и нагоре се заизвиваха кълба дим. Много ми се искаше да отида по-близо до огъня и да го погледам, но това беше невъзможно. Седяхме в клоните на дървото, което растеше в края на поляната, и не смеехме да мръднем, за да не открият присъствието ни.

Зад светлия кръг в нощния мрак бродеха хищни зверове. Различавахме ги по гласовете. Чувахме да вият диви кучета и хиени, а понякога в гората се раздаваха ръмжене и страшен рев, от които ловците около огъня мигновено се събудиха.

По едно време под дървото ни застанаха лъв и лъвица и устремиха пламтящите си очи в огъня. Лъвът се облизваше и целият му вид говореше, че едва се сдържа да не се хвърли към огъня и да утоли глада си. Лъвицата беше по-предпазлива. Тя първа ни забеляза; хищниците, вдигнали глави, ни загледаха мълчаливо — ноздрите им се издужаха и трептяха. После лъвът и лъвицата изреваха още веднъж, погледнаха огъня и без да бързат, свиха към гората.

Ние заспахме едва призори. Когато се събудихме, огънят още тлееше, но Огнените хора си бяха отишли. Все пак от предпазливост огледахме наоколо гората, за да се убедим, че е безопасно, и чак тогава изтичахме при огъня. Исках по-скоро да видя какво е това и хванах с два пръста тлеещо червеникаво въгленче. Когато изревах от болка и хвърлих въгленчето, Мързеливеца от уплаха скочи на дървото, а след него и аз.

После пак се върнахме при огъня, но вече не пипахме въглените. Подражавайки на Огнените хора, седнахме и опрели глави върху коленете, се преструвахме, че спим. После имитирахме техния начин на говорене и вдигнахме доста голям шум. Спомних си как сбръчканият старец разравяше с пръчка огъня. Почнахме да разхвърляме с пръчка горящите въглени и вдигахме облаци бяла пепел. Тази игра толкова ни хареса, че скоро целите, от главата до краката, се изцапахме с бяла пепел.

Разбира се, на нас много ни се искаше да разпалим огъня. Подражавайки на Огнените хора, подхвърлихме няколко дребни съчки. Излезе доста успешно. Съчките запращаха и пламнаха, а ние

затанцувахме от възторг. После почнахме да хвърляме в огъня по-големи съчки. Възбудени, сновяхме насам-натам, мъкнехме от гората суhi клони. Пламъците ставаха все по-високи, а стълбът дим достигаше вече върховете на дърветата. Никога досега не ни се бе случвало със собствените си ръце да извършим такова грандиозно дело и бяхме много горди. Въобразявахме си, че и ние сме Огнени хора и ликуващи, танцувахме около бушуващия огън също като бели джуджета.

Не забелязахме, че огънят пълзи по сухата трева и се прехвърля към храстите. Внезапно пламна едно високо дърво в края на поляната.

Загледахме горящото дърво с широко отворени от удивление очи. Горещината ни караше да бягаме все по-надалеч. Запали се и друго дърво, после още едно и още едно. Тогава се уплашихме. Страшното чудовище поглъщаше дърво след дърво, като ни обкръжаваше. В очите на Мързеливеца се появи жалното изражение — признак, че нещо не разбира, навярно същото изражение са имали и моите очи. Притиснали се един до друг, стояхме, без да мърдаме, докато огънят стигна почти до нас и усетихме миризма на опърлени косми. Тогава хукнахме да бягаме и се измъкнахме от горящия обръч, като тичахме все на запад през гората; от време на време поглеждахме назад и се кискахме.

Към пладне стигнахме нещо като провлак, образуван от един широк завой на реката, която на това място почти затваряше кръга. Група ниски хълмове заграждаха провлака. Покачихме се на един от хълмовете и се огледахме: гората зад нас представляваше море от пламъци. Появилият се вятър ги носеше към изток. Тръгнахме пак на запад, по брега на реката; без да знаем, бяхме попаднали във владенията на Огнените хора.

Станът им от стратегическа гледна точка бе разположен извънредно удобно — на полуостров, защищен от трите страни от залоите на реката. До полуострова можеше да се отиде само през провлака, но хълмовете, извисяващи се пред него, образуваха естествена преграда. Необезпокоявани от нищо, Огнените хора навярно си живееха щастлива тук много отдавна. И аз предполагам, че именно това благоденствие е станало причина за по-късното им преселване, донесло толкова беди на нашето Племе. Изглежда, им е станало тясно на полуострова и те почваха да завладяват все нови и

нови земи, като изтласкваха нашето Племе; отнеха ни пещерите и се поселиха в тях.

Когато с Мързеливеца попаднахме в стана на Огнените хора, обзе ни страшно любопитство да огледаме селището им, макар да съзнавахме, че е по-добре час по-скоро да се измъкваме оттук. За първи път виждахме жени и деца от това племе. Повечето деца тичаха голички, но жените носеха кожи от диви животни.

Огнените хора живееха като нас в пещери. Откритата поляна пред пещерите се спускаше към реката; на поляната горяха огньове. Не знам дали Огнените хора са варели храната си — ние с Мързеливеца не видяхме. Но смяtam, че трябва да са използвали огъня за приготвяне на храната. Вода те си носеха от реката в тикви, също като нас.

Не останахме дълго тук. Забелязахме няколко по-големи момчета да стрелят с лъкове и веднага се скрихме в гората, а после се спуснахме към реката. Там видяхме сал, истински сал — направил го бе някой от Огнените хора. Два леки прости трупа бяха здраво завързани с жилави корени и закрепени с напречни дървета.

На двамата с Мързеливеца ни хрумна едновременно една и съща мисъл. Трябаше колкото може по-скоро да се измъкнем от владенията на Огнените хора. Не е ли най-добре да преплуваме реката с тоя сал? Веднага скочихме върху сала и се отблъснахме от брега. Изведнъж нещо дръпна силно сала към брега и за малко не паднахме във водата. С дълго въже, изплетено от корени, салът бе завързан за едно дърво. Отвързахме го и спокойно заплувахме надолу по течението на реката.

Гребяхме толкова усърдно, така се бяхме вторачили в отсрещния бряг, че едва когато чухме пронизителни викове, забелязахме, че се намираме точно пред селището на Огнените хора. Наизлезли на брега, те ни сочеха с пръсти и викаха. Някои стреляха по нас с лъкове, но разстоянието беше доста голямо, само две-три стрели паднаха близо до сала.

За нас с Мързеливеца това бе забележителен ден. На изток димът от запаления от нас пожар бе закрил половината небе. А ние плувахме по средата на реката, заобикаляйки стана на Огнените хора, и се чувствувахме в пълна безопасност.

Когато изминахме завоите на реката, течението бързо ни понесе на запад. Огнените хора останаха далеч зад нас, почнаха да се появяват

познати места. Ето мястото, откъдето неведнъж сме наблюдавали дивите животни, идващи тук на водопой. Зад него се намираше поляната с морковите, а още по-навътре — нашите пещери. Почнахме да гребем с удвоени сили и скоро се озовахме на онова място от брега, където обикновено идваше за вода Племето ни. Много жени и деца пълнеха с вода тиквите си. Щом ни видяха, те се разбягаха в паника, като оставиха тиквите на пътечките.

Излязохме на брега и не се погрижихме, разбира се, да привържем сала, който веднага отплува по течението. Предпазливо, като се оглеждахме на всички страни, тръгнахме по една от пътечките. Цялото Племе се изпокри в пещерите, като от време на време някои надзъртаха любопитно. Червеното око не се показваше. Отново си бяхме у дома. Спахме пак в нашата малка пещера, горе на скалата, но отначало трябваше да изгоним оттам двама свадливи хлапаци, които се бяха настанили в нашето жилище.

Мързеливеца се ожени! Това стана през втората зима след пътешествието ни и беше съвсем неочеквано за мене. Той дори не ме предупреди. Узнах за това една вечер, когато се прибирах в пещерата ни. Понечих да се провра през входа, и изведнъж се спрях — в пещерата нямаше място за мене. Беше я зaeл Мързеливеца с жена си, която се оказа доведената ми сестра, дъщерята на втория ми баща — Бърборкото.

Опитах се да вляза насила. Но в пещерата имаше място само за двама — и двама вече седяха вътре. При това аз бях в по-неизгодно положение и след като получих доста ритници и шамари, трябваше да се оттегля. Прекарах нощта в прохода, който съединяваше двойната пещера. Знаех от опит, че тук е безопасно. Щом двама от Племето ни се бяха спасили в нея от Острия зъб, а аз от нападението на Червеното око, струваше ми се, че като се скрия в тесния проход, мога да бъда напълно спокоен.

Но забравих дивите кучета. Те бяха доста малки и слаби и можеха да се проврат през тесния проход. Една нощ те тръгнаха подире ми. Ако бяха влезли в пещерата от двата входа, работата щеше да свърши зле. Преследван от няколко кучета, аз се проврях през прохода и излязох от съседната пещера. Но тук ме чакаха останалите

кучета. Те се спуснаха към мен, но аз скочих на скалата и почнах да се катеря нагоре. Едно от кучетата, мършаво и изгладняло, впи зъби в крака ми и за малко не ме смъкна долу. Гледах по-скоро да избягам от глутницата, затова не направих никакви усилия да се отърва от мършавото куче и продължих да се катеря нагоре.

Когато се изкачих доста високо, болката в крака стана нетърпима и аз се заех с кучето. Сграбчих го за гърлото и почнах да го душа. То свирепо ме драскаше, дърпаše се, като се стараеше да ме смъкне от скалата.

Най-после челюстите му се отпуснаха и то пусна крака ми. Хвърлих трупа му на скалата и прекарах нощта пред входа на пещерата, където спяха Мързеливеца и сестра ми.

Бракът на Мързеливеца не беше от щастливите, но за утешение на приятеля ми, не трая дълго. Докато беше женен, страдахме и двамата. Аз се чувствувах самотен. Търпях големи несгоди от загубата на малката топла пещера, но да отида да живея при друг младеж не ми се искаше. Изглежда, дългото живеене в една пещера с Мързеливеца бе станало за мен привичка.

Наистина можех и аз да се оженя; може би отдавна щях да го сторя, но в Племето имаше малко жени. Освен това още не можех да забравя Бързоногата.

Докато Мързеливеца живееше със сестра ми в нашата пещера, аз нощувах където ми попадне, постоянно бях изложен на опасност и не се чувствувах спокоен. В Племето ни умря един мъж и вдовицата отиде да живее при друг. Аз се настаних в нейната пещера, но тя имаше широк вход и след като Червеното око за малко не ме пипна в нея, предпочетох да нощувам в прохода на двойната пещера. А през топлите летни месеци изобщо не се връщах в пещерата и прекарвах нощите на някое дърво около блатото.

В края на лятото неочеквано израсна втора реколта моркови. Младите нежни моркови бяха много вкусни и поляната, където растяха, стана любимо място за Племето. Една сутрин ние с апетит закусвахме, бяхме двайсетина души. До мене седеше Безкосматия, зад него баща му и сина му, Старата кост и Дългата устна. От другата ми страна седяха сестра ми и Мързеливеца.

Изведнъж, съвсем неочеквано, сестра ми и Безкосматия скочиха и нададоха пронизителни викове. В същия миг чух свистенето на

стрелите, които се забиха в тях. Те паднаха на земята, гърчейки се от болка, а ние хукнахме към дърветата. Една стрела прелетя край мене и се заби в тревата.

Мързеливеца, който бягаше подире ми, изведнъж се строполи на земята. Стрела се бе забила в крака му. Все пак се опита да стане, но залитна и пак падна. Свит и треперещ от страх, той ме викаше с жален глас. Изтичах при него. Мързеливеца ми посочи стрелата. Почнах да я дърпам, но така го заболя, че той ми хвана ръката и ме спря. Край нас профуча още една стрела. Друга се удари в камъните и се разчуши. Хванах здраво стрелата, която се бе забила в крака на Мързеливеца, и я дръпнах с всичка сила.

Продължихме да бягаме по дърветата към пещерите. При приближаването ни, малките горски зверчета се изпокриваха в дупките, а птиците отлитаха с тревожни крясъци. Когато непосредствената опасност премина, Дългата устна се спря, за да почака дядо си — Старата кост: побелелият старец и младежът тръгнаха един до друг на края на тълпата.

Така Мързеливеца остана сам. Тая нощ спахме пак двамата в нашата малка пещера и предишното ни приятелство се възстанови.

Както вече казах, Старата кост беше единственият старец в Племето ни. Той представляваше много рядко изключение. Никой от Племето не доживяваше до такава преклонна възраст. Рядко достигаха и до зряла възраст. Всички умираха от насилиствена смърт, още пълни със сили, в разцвета на живота — така бе умрял баща ми, така умряха Счупения зъб, сестра ми и Безкосматия.

Никой не умираше от старост. Не знам нито един такъв случай. Дори и Старата кост умря от насилиствена смърт.

Счупване на крак, тежко нараняване или даже временно загубване на сили — винаги означаваха бърза смърт. Нещастниците по правило умираха в самота. Просто изчезваха безследно. Излизаха сутрин от пещерата си и повече не се връщаха. Навсякъм ставаха жертва на хищниците.

Завладяването от Огнените хора на морковената поляна беше началото на края, макар че никой от нас не го съзнаваше. Ловците с лъкове почнаха да се появяват все по-често — по двама, по трима, те безшумно се промъкваха през гората, въоръжени с хвърчащи стрели, за които не съществуваха разстояния, и настигаха жертвата на най-

високото дърво. Лъковете и стрелите сякаш удължаваха ръцете на Огнените хора и те можеха всъщност да убиват плячката си от разстояние сто фута и повече. Това ги правеше много по-страшни дори от Острия зъб. Те бяха много умни, умееха да говорят, поради което можеха по-ясно да мислят, и освен това имаха навика да действуват дружно.

Сега вече ходехме из гората много предпазливо. Станахме побдителни и по-плашливи. Вече не разчитахме, че високите дървета ще ни защитят и спасят от Огнените хора.

Една сутрин, преди Племето ни да се разпръсне из гората, настъпи паника сред водоносците и ония, които бяха отишли да пият вода на реката. Цялото Племе изведнъж хукна към пещерите. При тревога винаги постъпвахме така: отначало се скривахме в пещерите, а после вече гледахме какво се е случило. Така беше и сега: седяхме и чакахме, като от време на време надзъртахме от пещерите. След малко на поляната се появи Огнен човек. Доста дълго разглежда пещерите ни, после се спусна по пътечката към реката и след няколко минути се върна на поляната по друга пътечка. Спра и дълго пак гледа към нас. Най-после се обърна и тръгна, накуцвайки, към гората, а ние продължавахме да стоим в пещерите, като жално си подвиквахме един на друг.

Бързоногата открих неочаквано около Черничевото блато, където с Мързеливеца си бяхме направили убежище на едно дърво. Минавайки край дървото, изведнъж чух познатите ми нежни звуци и погледнах нагоре. Бърzonогата седеше на един клон, клатеше си краката и ме гледаше.

За минута замрях на мястото си. Щом я зърнах, се почувствувах много щастлив. После отново изпитах някакво беспокойство и болка. Покатерих се на дървото и когато бях вече близо до нея, тя изведнъж скочи на съседното дърво. Гледаше ме, подала глава иззад шумящите листа, и издаваше нежни звуци. Забравил бях, че е наистина бърzonога и че тя ме беше научила да се катеря по дърветата. Скачайки от дърво на дърво, аз се опитвах да я хвана, но тя неизменно се изпълзваше и поглеждайки ласкато назад, издаваше нежни звуци.

Къде се е криела и какво се е случило с нея през това време, не знам. Тя не можеше да ми го разкаже, както и ние с Мързеливеца не можахме да разкажем на Племето какво бяхме видели по време на нашето пътешествие. Напълно възможно е и тя като нас да е странствала дълго, по свое желание или принудена от Червеното око. В скитанията си из гората той не може да не е срешинал Бързоногата и ако е почнал да я преследва, това е било напълно достатъчно да я изплаши и застави да избяга далеч.

Сенките ставаха все по-дълги, а аз продължавах да тичам след Бързоногата, забравил буквално всичко: настъпващата нощ, хищните зверове. Цял час вървя по следите ми моят стар враг — хиената. По едно време се натъкнахме на стадо глигани и те ни подгониха. Като ги видя, Бързоногата с огромен скок се прехвърли на друго дърво. Но аз се побоях да я последвам, реших да сляза на земята и да претичам до другото дърво. А там бяха глиганите. Но това не ме спря. Скочих съвсем близо до един от тях. Те се спуснаха подире ми и ме принудиха да се покатеря на съвсем друго дърво. Отново скочих на земята и затичах през поляната, а стадото глигани ме преследваше по петите, ръмжейки и тракайки със зъби.

Ако се бях спънал, нямаше да се спася от челюстите им. Но не се спънах. Впрочем за това даже не мислех. Бях в такова настроение, че не бих трепнал дори пред Острия зъб или от цяла орда Огнени хора със страшните им стрели.

Най-сетне се спусна мрак. Следвайки Бързоногата, обиколих обраслата с мъх скала, която стърчеше сред дърветата. После се запровирахме през храсталаци, които целия ме издраскаха. Но Бързоногата не изгуби нито косъмче. Тя знаеше пътя. В средата на гъсталака се издигаше могъщ дъб. Тя се покатери на дървото и горе в клоните му най-следе я хванах.

Хиената отново бе надушила следите ни, приближи се до дъба и започна да вие от глад. Но ние не ѝ обръщахме никакво внимание и от сърце се разсмяхме, когато тя, изръмжавайки, се скри в гъсталака. Беше пролет и най-различни звукове се чуха в ноцта: цвilenе на диви коне, тръбни викове на слонове, рев на лъвове. Но на небето светеше младата луна, ноцта беше топла и ние не се страхувахме от нищо.

На сутринта видяхме да се бият два разярени диви петела. Бяха толкова увлечени в битката си, че просто отидох до тях и ги хванах. Петлите бяха чудесни на вкус. А една лунна нощ наблюдавахме с Бързоногата от дървото битка между два лоса; видяхме как към тях безшумно се прокрадват лъв и лъвица, как скочиха върху лосовете и ги разкъсаха.

Не мога да кажа колко време живяхме с Бързоногата на дървото. Но веднъж, докато скитахме из гората, на нашето дърво падна гръм. Той бе разцепил големите клони, на които се държеше гнездото ни, а от самото гнездо нямаше и помен. Почнах да правя ново гнездо, но Бързоногата не искаше и да чуе. Тя толкова се боеше да не падне пак гръм, че не успях да я убедя да останем на това дърво. В края на краищата отидохме да живеем в пещерите. Изпъдих от нашата пещера Мързеливеца, както някога той ме бе изпъдил, когато се ожени; сега той прекарваше нощите в прохода, съединяващ двойната пещера.

Веднага след връщането ни в Племето дойдоха и тревогите. Не се знае колко жени е имал Червеното око. Сега той живееше с едно плахо, безхарактерно същество, което хленчеше и плачеше постоянно, независимо дали я биеше или не. Краят ѝ беше въпрос на време. Но още преди смъртта ѝ Червеното око обрна внимание на Бързоногата и когато жена му умря, почна открито да я преследва.

Добре че беше наистина бързонога и умееше изумително ловко да прескача от дърво на дърво. Тя прояви голямо благоразумие и смелост. Аз с нищо не можех да ѝ помогна. Червеното око беше чудовищно силен и лесно би могъл да ме разкъса на парчета. До края на живота ми при влажно време все ме болеше рамото и това е пак негово дело.

По времето, когато той осакати рамото ми, Бързоногата беше болна. Навярно имаше атака от малариична треска, от която често боледувахме; изпаднала бе в някаква апатия и сънливост. Мускулите ѝ загубиха предишната еластичност и тя вече не можеше да тича по дърветата с такава бързина — именно в тези дни Червеното око я настигна близо до леговището на дивите кучета, няколко мили на юг от пещерите. Обикновено в такива случаи Бързоногата тичаше в кръг около него, после стремглаво се понасяше към къщи и се скриваше в нашата пещера с тесния вход. Но сега тя се движеше много по-бавно,

Червеното око постоянно ѝ преграждаше пътя и скоро Бързоногата хукна направо към селището.

Ако не беше болна, тя лесно би избягала от Червеното око, но сега трябваше да извика на помощ цялата си ловкост и предпазливост. Тя имаше едно преимущество, че можеше да се катери по много потънки клони и да скача много по-далече от него. Освен това тя имаше способност безпогрешно да съди за разстоянията и инстинктивно да отгатва дали е здрав и сигурен клонът, на който се готвеше да скочи.

Цялото Племе се бе събрало да наблюдава преследването. Ломотеха нещо развълнувани, като повишаваха глас, когато Червеното око беше далеч, и мълквали, щом се приближаваше. Всички бяхме само безпомощни зрители. Жените виеха и бъбреха нещо, а мъжете се удряха в гърди в без силна ярост.

Колкото се отнася до мене, аз съвсем не се държа доблестно. Но дори и да се хвърлех върху Червеното око, едва ли Бързоногата щеше да има никаква полза от това. Не бих имал достатъчно сили да се справя с това чудовище. Той би ме убил и положението с нищо не би се променило. Оставаше ми само едно: да гледам в без силна ярост и да мълквам всеки път, когато Червеното око профучаваше край мен.

Минаваха часове. Свечери се. А преследването все още продължаваше. Червеното око явно бе решил да я източи. Бързоногата се задъхваше и вече не тичаше с предишния устрем. Тогава тя почна да се катери по най-тънките клончета, където Червеното око не смееше да я следва заради тежестта си. Там тя искаше малко да си отдъхне, но Червеното око беше истински дявол. Понеже не можеше да я стигне, той почна силно да тръска клона, на който седеше Бързоногата. Първия път тя се спаси, защото падна на по-долните клони. Но все пак ударът бе смекчен. После Червеното око в желанието да свали жертвата си, почна с такава ярост да клати дървото, че Бързоногата отлетя на съседното дърво. Но скоро ѝ се наложи пак да се спасява по тънките клони — просто нямаше друга възможност. Червеното око я преследваше по петите.

Ние продължавахме да се удряме в гърдите, виехме, скърцахме със зъби. Тогава настъпи краят...

Почти се беше стъмнило. Треперейки от страх и задъхвайки се, Бързоногата се покатери на един много висок и тънък клон. Под нея не се виждаха никакви други клони, а до земята имаше около тридесет

фута. Червеното око стоеше в основата на същия клон и с всички сили се люлееше. Клонът като махало ритмично се клатеше, увеличавайки размаха с всеки нов тласък на тялото му. Внезапно той подскочи и освободи клона. Бързоногата изгуби равновесие и с вик полетя към земята.

Докато летеше във въздуха, тя се обърна и падна на краката си. При скокове от такава височина обикновено еластичните мускули на краката ѝ смекчаваха удара. Но сега Бързоногата беше невероятно изтощена. Краката ѝ се подкосиха и тя падна на страната си. Не се бе наранила, но от удара загуби съзнание и остана да лежи безпомощна, като дишаше тежко.

Червеното око се спусна към нея. Зарови възлестите си пръсти в косата ѝ и тържествуващо закрещя, предизвиквайки сякаш изплашеното Племе, което, покатерило се по дърветата, с ужас го гледаше. Тогава аз обезумях. Забравих всяка предпазливост, всякакъв страх. Червеното око още ревеше, когато се хвърлих върху него. Нападението ми беше толкова неочеквано, че той падна. Сграбчих го здраво с ръце и крака и с всички сили го притиснах към земята. Ако Червеното око не държеше с едната си ръка Бърzonогата за косата, всичките ми усилия щяха да бъдат напразни.

Въодушевен от моята смелост, Скулестия неочеквано ми се притече на помощ. Хвърли се върху Червеното око, впи зъби в ръката му и почна да дере с нокти лицето му. Моментът беше много удобен и ако цялото Племе ни се беше притекло на помощ, щяхме веднъж завинаги да се отървем от Червеното око. Но никой не мръдна, всички седяха изплашени по дърветата.

Беше съвсем ясно, че Червеното око ще се справи с мен и Скулестия. Не можа да свърши с нас веднага само защото ръката му беше заета с Бърzonогата. Тя вече бе дошла на себе си и почна да се съпротивява. Но Червеното око за нищо на света не искаше да пусне косата ѝ, а това му пречеше да се бори с нас. Изведнъж той ме сграбчи за рамото. Задърпа ме към себе си, за да може по-удобно да впие зъбите си в гърлото ми. Отворената му уста се кривеше в злорадна усмивка. Опитвайки сякаш силите си, той така стисна рамото ми, че после цял живот ме боля.

И тогава се случи нещо неочеквано. Дори веднага не разбрахме какво стана. Върху четиридесета ни изведенъж се изтърси нечие огромно

тяло. Бяхме отхвърлени в страни и след като се търкулнахме няколко пъти, най-после се пуснахме. В същия миг Скулестия отчаяно извика. Още не бях осъзнал какво точно е станало, но ми замериша на тигър и веднага се покатерих на едно дърво.

Беше старият саблезъб тигър. Разтревожен от вдигналия се шум, той излязъл от леговището си и незабелязано се промъкнал до нас. Бързоногата също се бе покатерила на едно дърво близо до моето и аз, разбира се, веднага скочих при нея. Прегърнах я и силно я притиснах до себе си, а тя хълкаше и тихо стенеше. Отдолу се чу ръмжене и хрускане на кости. Острия зъб вечеряше със Скулестия. От едно друго дърво, облещил възпалените си очи, наблюдаваше сцената Червеното око. Това чудовище беше далеч по-силно от него. Ние с Бързоногата се обърнахме и спокойно се отправихме по дърветата към пещерите, докато цялото Племе, без да напуска мястото на произшествието, започна да обсипва вечния си враг с град от оскърбления, клони и съчки. Тигърът, изръмжавайки от време на време сърдито, продължаваше да погльща Скулестия.

По този начин бяхме спасени. Всичко стана съвсем случайно. Ако не беше се появил тигърът, щях да загина в лапите на Червеното око и след хиляда столетия нямаше да се роди този, който чете вестници, вози се на трамвай и — да-да! — пише тази повест за събитията през ония древни времена.

Това се случи рано есента на следващата година. Скоро след неуспеха с Бързоногата Червеното око си взе друга жена, и колкото и да е странно, тя остана жива. Още по-странно е, че им се роди дете — първото дете на Червеното око. Тази година беше много щастлива за всички. Времето беше рядко топло, храна имаше в изобилие. Помня, черешите бяха особено едри и вкусни. Имаше много орехи, а дивите сливи бяха много едри и сладки.

С една дума, благодатна, златна година. И тогава ни сполетя беда. Една ранна утрин ни нападнаха неочеквано в пещерите. Събудихме се на разсъмване, студеното облачно утро предвещаваше смърт за повечето от Племето. Нас с Бързоногата ни разбудиха страшен шум и викове. Нашата пещера беше най-горе на скалата, ние изпълзяхме от отвора и погледнахме надолу. Цялото пространство пред пещерите

беше пълно с Огнени хора. Виковете и воят им още повече усилваха общия шум, но в действията на пришълците се усещаше някакъв ред и план, докато у нас нищо подобно не се забелязваше. Всеки от нас действуваше сам за себе си и никому не идваше на ум какво страшно бедствие бе надвиснало над главите ни.

Скоро Огнените хора се скуччиха в подножието на скалата и ние почнахме да хвърляме по тях камъни. Изглежда, още с първите удари врагът понесе загуби, защото, когато Огнените хора се поотдръпнаха, трима от тях останаха да лежат на земята. Те се гърчеха в конвулсии, а един даже се опитваше да отстъпи пълзешком. Но ние скоро го довършихме. Нашите мъже ревяха от ярост и обсипваха ранените с град от камъни. Неколцина от Огнените хора се спуснаха да измъкнат ранените, но нашите камъни ги прогониха обратно.

Огнените хора разсвирепяха, но в същото време станаха попредазливи. Въпреки гневните викове, те стояха на значително разстояние от скалата и след няколко минути запратиха към нас облак от стрели. Шестима от нас бяха убити, двайсетина ранени, а останалите се изпокриха в пещерите. Стрелите долитаха и до моята висока пещера, но поради далечното разстояние губеха силата на удара и Огнените хора престанаха да ме обстреляват. Но аз бях любопитен. Не ме сдържаше да погледна какво става. Макар че Бързоногата, завряла се в дъното на пещерата, трепереше от страх и издавайки жални звуци, ме викаше при себе си, аз запълзях към края на скалата и погледнах надолу.

Сражението в момента се бе прекратило. Бе стигнало до задънена улица. Ние седяхме в пещерите, а Огнените хора очевидно обсъждаха как да ни изгонят оттам. Те не се осмеляваха да тръгнат направо към пещерите, а ние не излизахме, за да не се подлагаме на обстрела им. От време на време, когато някой по-смел от тях се приближаваше до подножието на скалата, намираше се и от нас храбрец, който го замерваше с камък. В отговор към него политаха стрели и храбрецът биваше убит. Тази хитрост успя няколко пъти, но в края на краищата вече никой не се поддаваше на провокациите им и не излизаше от пещерата си.

Сред Огнените хора, в задните редици, съзрях съсухрения старец, който ръководеше всички действия. Останалите му се подчиняваха и отиваха там, където той им заповядваше. Скоро няколко

души отидоха в гората и се върнаха оттам с купища съчки, листа и треви. Огнените хора почнаха да настъпват към пещерите. Докато повечето от пришълците стояха на страна със своите лъкове и стрели, готови да пристрелят всеки от нас, който се покаже от пещерата си, част от тях се спусна към долните пещери. Там, пред самите входове натрупваха съчки и суха трева. После се повъртяха около тези купчини и оттам изскочи най-страшното за нас чудовище — **огън**. Отначало се появи и запълзя нагоре по скалата дим. После видях как между съчките и клоните се извиха като змии червени пламъци. Димът ставаше все по-гъст и по-гъст и скоро обгърна цялата скала.

Първият, когото Огнените хора изгониха с дима от пещерите, беше Старата кост. Лекият ветрец разнасяше дима встрани и аз можех ясно да виждам какво става. Старата кост мина през димната завеса, стъпи на жаравата и като зави от болка, почна да се катери нагоре по скалата. Край него префучаваха стрели. Той се спря на една издатина, залитна и се хвана за един камък. В гърба и бедрата му се бяха забили около дузина стрели. Коленете му се подкосиха, той пусна камъка и полетя надолу. Огнените хора се хвърлиха към него и смазаха главата му.

Такава участ постигаше и другите от Племето, които, задушавайки се от дима, изскачаха от пещерите.

Очистили по такъв начин долния ред, Огнените хора почнаха да опушват и по-горните пещери. Много жени и деца, не посмели да излязат от пещерите, се задушиха от дима. Обитателите изскочаха един след друг и се катереха нагоре. Към бегълците хвърчаха стрели, мнозинападаха пронизани в пропастта. Оцелелите от дима и стрелите се събраха на върха на скалата. Прехвърлиха гребена и успяха да се спасят.

Огнените хора утихнаха, стрели вече не летяха. Тогава излязохме и ние с Бързоногата и почнахме да се катерим нагоре по скалата. Щом ни видяха, Огнените хора нададоха силни викове. Бърреха възбудено нещо и сочеха с пръсти Бързоногата. Нито един от тях не се опита да стреля по нас. Напротив, раздадоха се ласкови и нежни подвиквания. Аз се спрях и погледнах Бързоногата. Тя беше изплашена, плачеше и настояваше да бързаме. Прехвърлихме се през скалата и скоро се скрихме в гората.

Често съм си мислел за това събитие. Ако Бързоногата наистина принадлежеше към племето на Огнените хора, вероятно тя още в съвсем ранно детство се бе отделила от тях и вече не ги помнеше, иначе не би се изплашила.

Преживяхме ужасен ден. Почти всички оцелели от нападението на Огнените хора потърсиха убежище в гората около Черничевото блато. Денонощия наред отреди от Огнените хора претърсаха гората и убиваха бегълците от Племето ни, щом ги откриеха.

Ние с Бързоногата не оставахме дълго на едно и също дърво. Огнените хора сякаш бяха вездесъщи; преследвайки упорито бегълците, те се появяваха изневиделица. Накъдето и да бягахме, все попадахме на тях и навсякъде виждахме следи от техните действия.

Преди да завърша тая глава, искам да разкажа за съдбата на Червеното око. Хванаха го заедно с жена му на едно дърво около Черничевото блато. Ние с Бързоногата наблюдавахме сцената, скрити в гъстата корона на едно друго дърво.

Двайсетина ловци стояха под дървото и ги обстреляваха. Когато стрелите падаха на земята, Огнените хора ги събираха. Аз не виждах Червеното око, но чуха ръмжането му.

Скоро ръмжането стана по-глуcho. Вероятно Червеното око бе намерил в дървото хралупа и се бе заврял в нея. Но жена му не можа да си намери сигурно убежище. Една стрела я улучи и тя падна на земята. Изглежда, беше тежко ранена, защото дори не се опита да скочи и да се скрие. Притискаше до гърдите детето си и жално хленчеше. Огнените хора я наобиколиха и почнаха да я ръгат в ребрата със стрелите.

А Червеното око, скрит в хралупата, беше защитен от стрелите на ловците. Един от тях се покатери на дървото. Какво се случи не знам, чух само как ловецът изрева и видях, че другарите му долу се разтревожиха. След няколко минути ловецът падна на земята. Остана да лежи неподвижно, без никакви признания на живот.

Огнените хора разсвирепяха. Забелязаха, че хралупата стига до самия дънер на дървото и почнаха да я пълнят със суha трева и съчки. После ги запалиха.

Изведнъж ние с Бързоногата видяхме, че те отскочиха от дървото, но все пак недостатъчно бързо. Тежкото тяло на Червеното око падна право върху тях.

Червеното око беше страшно разярен и размаха наляво и надясно дългите си ръце. На един ловец той издра лицето, друг удари по шията. Огнените хора отначало отстъпиха, а после се хвърлиха върху него. Червеното око докопа една сопа и почна да им разбива главите като яйчени черупки. Да се справят с такова чудовище явно не беше по силите на Огнените хора. Червеното око издебна удобен момент, скочи и побягна. Няколко стрели полетяха подире му, но той успя да се скрие в гъсталака.

Ние с Бързоногата се придвижихме крайно предпазливо нататък. Излязохме от другата страна на Черничевото блато. Минахме през тресавището по пътеки, неизвестни на Огнените хора, и така избягахме от тях. Там срещнахме Мързеливеца. Навярно се бе спасил само защото нея нощ той не спа в пещерите.

Смятахме да останем по-дълго тук, да си направим гнезда на дърветата, но Огнените хора продължаваха упорито да преследват Племето ни и да го изтребват. Привечер край нас минаха Косматия и жена му, които бягаха по дърветата на изток. Лицата им бяха много разтревожени. Оттам, откъдето се появиха, се чуха войнствените викове на Огнените хора. Изглежда, бяха открили пътя през тресавището.

Бързоногата, Мързеливеца и аз веднага тръгнахме след Косматия и жена му. Стигнахме до Големите блата и се спряхме. Не знаехме тук нито една пътечка. Тези места бяха извън пределите на нашите владения и ние избягвахме да ходим насам. Блатата ни се струваха тайнствени и страшни. Стояхме пред блатата и треперехме от страх. Виковете на Огнените хора се чуха все по-близо. Косматия тръгна през тресавището и на двадесетина ярда от брега стъпи на твърда почва.

Жена му не излезе толкова смела. Опита да стъпи в рядката каша, но веднага се дръпна боязливо.

Бързоногата не ме дочека, изтича напред, задмина Косматия и спря на едно по-твърдо място. Когато с Мързеливеца стигнахме при нея, от гората изскочиха Огнените хора. Щом ги видя, жената на Косматия в ужас хукна към нас. Но тя тичаше напосоки, без да избира пътя си, и след няколко крачки затъна до кръста. Ловците почнаха да мятат по нея стрели и тя бавно потъна в блатото. Стрели западаха и

край нас. Четиридесета тръгнахме навътре в блатото, без да знаем накъде вървим.

Нямам ясна представа, колко време странствувахме по Големите блата. В паметта ми ярко са се запазили откъслечни картини без каквато и да е последователност.

През мрака на безброй векове виждам как бродим безкрай из тресавището, прогизнали от вода, краката ни затъват в тинестата, лепка почва. Помня бури и дъждове, помня непоносимия глад, страшните несгоди.

В паметта ми ярко се е запазила следната картина. Стоим пред огромни дървета, от клоните им висят влакна сив мъх, а пълзящи растения като чудовищни змии се вият по стъблата. Навсякъде около нас блато. Дванайсетина души стоим сред това воняще блато. Ние сме невероятно измършавели, само кожа и кости, изтощени до краен предел. Издаваме някакви жални звуци, споглеждаме се и се притискаме един към друг.

Не мога да си представя как сме успели да се измъкнем от страшните блата, но в края ма краищата се добрахме до група ниски хълмове, които се спускаха към една река. На южния ѝ бряг, където реката се провираше между стръмните склонове на хълмовете, открихме много пещери. Далеч на запад, разбивайки се в плитчините при устието на реката, бучеше морският прибой. И тук, в пещерите, близо до морето, останахме да живеем.

Не бяхме много. После при нас дойдоха всички от нашето Племе, които бяха успели да се спасят. Измъкнали се от блатата по един, по двама, те повече приличаха на мъртъвци, отколкото на живи същества. В края на краищата се събрахме около тридесетина.

Няма да разказвам подробно за живота ни в пещерите. Беше студено и влажно, ние постоянно кашляхме и често боледувахме. Дълго не можехме да издържим в такова място. Децата ни се раждаха хилави, болnavи и скоро умираха. Освен това пагубно ни се отрази рязката промяна в храната. Ядяхме главно риба, миди, стриди и морски раци. Намирахме и различни морски водорасли, доста вкусни. Но от промяната в храната боледувахме от stomашни разстройства и не можехме да напълнеем. Всички бяха слаби и видът ни беше нездрав.

Мързеливеца загина, когато ловеше гигантски миди в плитчината. Една от тях затвори черупките си, заклещи пръстите му и го държа така, докато почна приливът. Мързеливеца се удави.

На нас с Бързоногата ни се роди дете, момче. Сигурен съм, че ако не бяхме се махнали от тия места, то нямаше да понесе ужасния климат. После пак се появиха Огнените хора. Доплуваха при нас не със сал, а с грубо издълбана лодка. В лодката имаше трима гребци и единият от тях беше мършавият стар ловец. Излязоха на нашия бряг и старецът, накуцвайки, тръгна по пясъка към пещерите, като внимателно ги разглеждаше.

След няколко минути Огнените хора отплуваха, но Бързоногата се изплаши силно. На сутринта тя взе детето на ръце и със силни викове и жестове ме застави за втори път да се отправя на дълго пътешествие.

С Бърzonогата тръгнахме на юг, все покрай Големите блата. Когато стигнахме южния край на блатата, свърнахме на югоизток. Пред нас се откриха прекрасни места. Беше много топло, наоколо шумеше гъста гора. После прехвърлихме невисока верига хълмове и се озовахме в чудесна земя — това беше истинска Страна на горите. Колкото повече се отдалечавахме от морския бряг, толкова по-мек и топъл ставаше климатът; вървяхме и вървяхме, докато пред нас не блесна голяма река — Бърzonогата, изглежда, я познаваше.

Може би тук бе прекарала тя четирите години, когато я нямаше в Племето. Преплувахме реката върху трупи и излязохме на брега в подножието на грамадна скала. Горе в скалата си намерихме ново жилище — почти недостъпна и невидима отдолу пещера.

Остава ми да разкажа още съвсем малко. Заселихме се с Бърzonогата в пещерата и там отгледахме децата си. И тук свършват моите спомени. Навярно в тая пещера се е родило детето, наследило първоизточника на моите сънища и по такъв начин съхранило в себе си всички впечатления от предишния ми живот или по-точно от живота на Големия зъб, моето второ „аз“ — и макар че то не е моето истинско, реално „аз“, за мен то е толкова реално, че дори не мога да кажа в кой век точно живея.

Има още един сън, за който искам да кажа няколко думи, преди да завърша повестта си. Често го сънувам, а реалните събития сигурно се отнасят към времето, когато живеех в онай мъчнодостъпна пещера.

Вървя на юг из горските дебри. Изведнъж се натъквам на Горската орда. Скрит в гъсталака, наблюдавам играта им. Те се смеят, скачат, танцуват, като пеят пискливо някаква примитивна песен. Изведнъж мъркват, прекратяват скачанията и танците. Настръхнали, тревожно се озъртат встради.

В тази минута сред тълпата се появява Червеното око. Те боязливо му правят път. На лицата им е изписан страх. Но той никого не закача. Червеното око живее при Горската орда. Той сяда в кръга. И сега, когато пиша тия редове, го виждам как оглежда мрачно с възпалените си очи насядалите около него същества. И без да става, изведнъж вдига чудовищния си крак и с кривите си пръсти почва да се чеше по корема.

Да, такъв беше Червеното око, самото въплъщение на атавизма.

Повестта е преведена със съкращения и публикувана в списание „Космос“, броеве 6, 7, 8 и 9 от 1968 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.